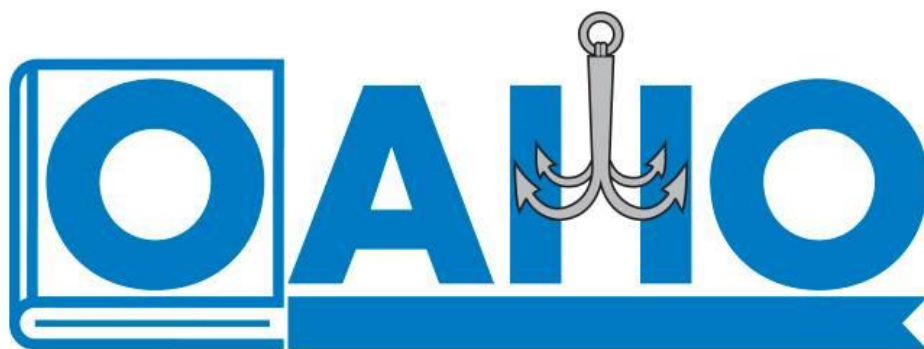

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ ТА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ В ХХІ СТОЛІТТІ

***МАТЕРІАЛИ
ІІІ РЕГІОНАЛЬНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ***

17 ЖОВТНЯ 2023 РОКУ

ОДЕСА

2023

УДК 37.09.2
А 43

*Рекомендовано до розповсюдження мережею інтернет
Вченою радою КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
(протокол №6/9 від 18 жовтня 2023 р.)*

Координаційна рада конференції

1. Задорожна Л. К. – ректор Комунального закладу вищої освіти «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради», кандидат філософських наук
2. Ягоднікова В. В. – проректор з науково-педагогічної та інноваційної діяльності «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради», доктор педагогічних наук, професор
3. Кузнєцова Н. В. – завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради», кандидат педагогічних наук, доцент
4. Гриньова М. В. – здобувач наукового ступеня доктора філософії (поза аспірантурою), голова Наукового товариства студентів, аспірантів та молодих вчених, методист науково-методичної лабораторії управління та забезпечення якості освіти кафедри педагогіки та освітнього менеджменту «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
5. Торкіна К. М. – здобувач наукового ступеня доктора філософії (поза аспірантурою), завідувач відділу освітньо-наукової підготовки «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

Матеріали конференції публікуються за оригіналом рукопису, за достовірність і точність фактів, цитат, власних імен, статистичних даних та інших відомостей повну відповідальність несуть їх автори.

А 43 Актуальні проблеми педагогічної науки в XXI столітті : Матеріали III Регіональної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих науковців. 17 жовтня 2023 року / за заг. ред. В. В. Ягоднікової. Одеса, 2023. 71 с.

У збірнику представлені матеріали доповідей учасників III Регіональної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих науковців «Актуальні проблеми педагогічної науки в XXI столітті», що розкривають актуальні проблеми сучасної педагогічної науки і практики, відображають результати досліджень щодо осмислення викликів та перспектив, обговорення проблемних питань, пов'язаних з розвитком теорії і практики педагогічної освіти XXI століття.

УДК 37.09.2

© ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ, 2023

ЗМІСТ

*Хто думає про науку, той любить її,
а хто її любить, той ніколи не перестав вчитися.*
Г. Сковорода

Дискусійна панель I АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ: НАВЧАННЯ, ВИХОВАННЯ ТА РОЗВИТОК ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ РІЗНОЇ ВІКОВОЇ КАТЕГОРІЇ	6
Буковська Тетяна Володимирівна ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ГРИ	6
Гриньова Марія Василівна ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК КЛЮЧОВИХ ПОНЯТЬ ПОНЯТІЙНОГО ПОЛЯ ЛІДЕРОЛОГІЇ	8
Головач Вікторія Олександрівна СЕКСУАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	11
Желєзогло Світлана Василівна РОЗВИТОК ТВОРЧОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ ШЛЯХОМ ЗАСТОСУВАННЯ НЕСТАНДАРТНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ	13
Єрмоменко Анастасія Іванівна ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДЛІТКІВ	15
Лях Наталія Григорівна ВИКОРИСТАННЯ ДОШКИ PADLET ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ З ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ	19
Мельник Валентина Миколаївна ЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ПІДЛІТКІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	22
Олексенко Вікторія Олегівна РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА	23
Планкіна Ганна Миколаївна ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ	27

Поволоцький Олександр Борисович	29
ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	
Чолак Тетяна Федорівна	32
ІСТОРІЯ ВИВЧЕННЯ ОБДАРОВАНOSTІ У НАУКОВІЙ ДУМЦІ	
Дискусійна панель II	38
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ: ПРОФЕСІЙНИЙ ТА ОСОБИСТІСНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНИХ ТА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ	
Галкіна Діана Сергіївна	38
ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	
Горбик Ірина Володимирівна	40
ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ	
Димитрічак Тетяна Олександрівна	43
ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ОСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ	
Фігель-Цимбалюк Ганна Олександрівна	46
СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ ПЕДАГОГА ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ У БАЗОВІЙ ШКОЛІ	
Червонюк Олена Василівна	48
САМОРОЗВИТОК ПЕДАГОГА : ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ УСПІШНОЇ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ	

Дискусійна панель III	52
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ: УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ ТА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	
Бурачковська Світлана Сергіївна АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: АЛГОРИТМ ДОСЛІДЖЕННЯ	52
Гук Надія Миколаївна РОЗРОБКА СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ : ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ	55
Карнабед Ольга Юріївна УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	58
Корнієнко Ганна Валеріївна ПОЄДНАННЯ ТРАДИЦІЙНИХ ТА ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ ВИХОВАТЕЛЯ ЗДО	61
Круглянко Вікторія Петрівна УПРАВЛІНСЬКІ ПРОЦЕСИ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ	63
Цюрко Тетяна Олегівна УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	66
Ястребова Наталя Віталіївна ДІАГНОСТИКА РІВНЯ РОЗВИТКУ ДЕМОКРАТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	69

Дискусійна панель I

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ: НАВЧАННЯ, ВИХОВАННЯ ТА РОЗВИТОК ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ РІЗНОЇ ВІКОВОЇ КАТЕГОРІЇ

Буковська Тетяна Володимирівна

здобувач вищої освіти ступеня магістр

КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
м. Одеса, Україна

ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ГРИ

Ключові слова: безпечна поведінка, психологічна безпека, навички, підлітки, гра.

Формування навичок безпечної поведінки учнів середньої школи в умовах війни є одним з найактуальніших питань. Сьогодні необхідно шукати шляхи підвищення ефективності такої роботи в школі.

Проблема безпеки науково розглядалась та досліджувалась ще мислителями минулого (Платон, Арістотель, Сенека та ін.). Їхні наукові роздуми засвідчили, що безпека розглядається як захищеність від природних і суспільних катаклізмів та сприймається як один із основоположних ціннісних орієнтирів людини [4, с. 2].

На думку Тетяни Цюман та Олени Нагули, безпеку особистості можна розглядати як систему, що складається з різноманітних психічних процесів і взаємозв'язків між ними. Кожен компонент цієї системи, такий як психічні процеси, стани, ціннісні орієнтації та інші аспекти, може відігравати ключову роль у розвитку безпечної поведінки на різних етапах. У формуванні навичок безпечної поведінки особистості важливу роль відіграють регуляторні механізми, що належать до різних сфер психіки, включаючи активність, психічний стан, особистісні якості та властивості, а також зовнішні умови. Таким чином, формування навичок безпечної поведінки учнів середньої школи передбачає осмислене і рефлексивне використання знань, вмінь та культурного досвіду у галузі особистісної і суспільної безпеки [4].

За теоретичним аналізом Т. Цюман та О. Нагули визначено, що психологічна формула безпеки особистості – це універсальне правило для розуміння психологічного змісту поняття безпеки особистості, які включають соціокультурні норми щодо безпеки, оптимальні умови життя, які не приводять до дискомфорту, фізичного, психологічного та соціального напруження (забезпечуючи комфорт), та здатність оцінювати небезпеки та власну вразливість перед ними (аналіз ризиків). До перспективних напрямів дослідження зазначеної проблеми належить

розроблення алгоритму універсальних психопрофілактичних програм з формування навичок безпечної поведінки особистості [4].

Першочерговим завданням сучасного закладу освіти є створення умов для гармонійного розвитку молоді особистості, а також її успішної адаптації до суспільства та природи. Учні, які оснащені всебічними та глибокими знаннями про всі типи можливих загроз, формують власну культуру безпечної поведінки. Ця культура сприяє розвитку саме таких якостей, як-от: спрямованість на спільні цілі, усвідомлення взаємозв'язків у живому світі, осмислення свого становища в суспільстві, групі, родині та впевненість у власних силах.

У якості одного із засобів формування безпечної поведінки можна розглядати гру як особливий вид діяльності, що дозволяє моделювати реальність в основних зв'язках та об'єктах. Здійснення будь-якої діяльності потребує від людини оволодіння необхідними для неї засобами. Насамперед воно передбачає вироблення навичок і вмінь користуватися ними для досягнення поставленої мети. Уміння є там, де знання певної справи поєднується із вправністю у виконанні дій, із яких складається ця діяльність. Уміння – це готовність людини успішно виконувати певну діяльність, яка ґрунтується на знаннях і навичках [2]. Розвитку умінь щодо безпечної поведінки сприяє гра. Саме гра формує здатність до реалізації свободи вибору, автономність, сприяє розвитку соціальної єдності (почуття «ми», товариськість, командний дух), дає можливість усвідомити власні життєві цілі та потреби, забезпечує зв'язок дитини із середовищем – предметним, соціальним, природним.

Запуск механізмів вільної самодіяльної творчої гри, у якій виявляється самостійність, ініціативність, креативність, проявляється свобода вибору та формуються життєві цінності дитини, починається з гри з дорослими. Результатами ігрової діяльності, яка розвиває, виховує, соціалізує та концентрується на конкретній меті, є надбання «гравцями» нових знань, навичок та умінь виконувати певні дії, виховувати та виробляти в собі певні якості, риси, уміння [1]. У результаті постійного повторення різнобічних реакцій-ставлень суб'єкта, відбувається збагачення однієї чи декількох, сукупних інтегративних якостей, актуальних саме для цього адаптивного прояву. Сполучення, поєднання елементів усіх підсистеми забезпечує рівень сформованості та наступний розвиток цілісної системної властивості – загальної адаптивної культури особистості [3].

Отже, на нашу думку, саме гра має значний потенціал у формуванні моделей безпечної поведінки в учнів середньої школи.

Список використаних джерел:

1. Мельничук М.Г. Психосоціальна адаптація як необхідна умова пристосування до нових умов існування. *Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди*. 2016. Випуск 53. С. 206–214.
2. Мірошніченко І., Руда О., Румак О. «Творимо разом світ, безпечний для дитини». Програма та зміст тренінгових занять для батьків : Інформаційно-методичні матеріали. Київ, 2012. с. 268.
3. Титаренко Т.М., Лепіхова Л. А. Психологічна профілактика стресових перевантажень серед шкільної молоді : науково-методичний посібник для

практичних психологів, соціальних працівників, вчителів та працівників служб у справах неповнолітніх. К.: Міленіум, 2006. 204 с.

4. Цюман Т., Нагула О. Психологічна формула безпеки як концептуальна основа формування навичок безпечної поведінки особистості. Педагогічна освіта : теорія і практика. Педагогіка, Психологія. Збірник наукових праць. 2021. №35 (1). С.94–100.

Науковий керівник: Кузнєцова Оксана Володимирівна, кандидат психологічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної та соціально-гуманітарної діяльності КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

Tetyana Bukovska

Graduate of higher education with master's degree
Odessa Regional Academy of In-Service Education
Odesa, Ukraine

FORMATION OF SAFE BEHAVIOR OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS BY MEANS OF THE GAMES

Keywords: safe behavior, psychological safety, skills, teenagers, play.

Гриньова Марія Василівна

здобувач освіти ступеня доктора філософії (поза аспірантурою)
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
м. Одеса, Україна

<https://orcid.org/0000-0003-1308-2634>

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=TdqlrG0AAAAJ&hl=uk>

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК КЛЮЧОВИХ ПОНЯТЬ ПОНЯТІЙНОГО ПОЛЯ ЛІДЕРОЛОГІЇ

Ключові слова: лідерологія, лідерство особистість-лідер, лідерські якості, лідерський потенціал, статус лідера, лідерська позиція, процес лідерства, сфери прояву лідерства, лідерська діяльність, стиль лідерства, імідж лідера, лідерські компетентності.

Лідерологія як синергетична галузь науки, що займається дослідженням сутності лідерства, має досить-таки широке понятійне поле. Першочергово це пов'язано із відсутністю у науковому дискурсі єдності розуміння феномену

лідерства, що обумовлено різноаспектністю його виявів [1], а відтак поліваріантністю його тлумачення з використанням низки суміжних понять.

Безперечно, конструктивне оперування ключовими поняттями понятійного поля лідерології є важливим завданням педагогічних працівників, які цілеспрямовано займаються вихованням лідерських якостей у здобувачів освіти різної вікової категорії.

З огляду на вищезазначене, на основі аналізу наукових розвідок відповідної проблематики, зокрема досліджень Д. Волківської [2], О. Нежинської [3], С.Нестулі [4], М. Пірен [5], О. Романовського [6] та ін., ми виокремили ключові поняття лідерології, до яких віднесли такі, як: особистість-лідер, лідерські якості, лідерський потенціал, статус лідера, лідерська позиція, процес лідерства, сфери прояву лідерства, лідерська діяльність, стиль лідерства, імідж лідера, лідерські компетентності. Власне розуміння їх взаємозв'язків ми відобразили на рисунку 1.

За результатами наукового пошуку ми тлумачимо **лідерство** «як складне явище, що визначає різні динамічні та статичні рольові аспекти діяльності лідера, її внутрішні та зовнішні чинники у різних суспільних контекстах» [1, с. 69].

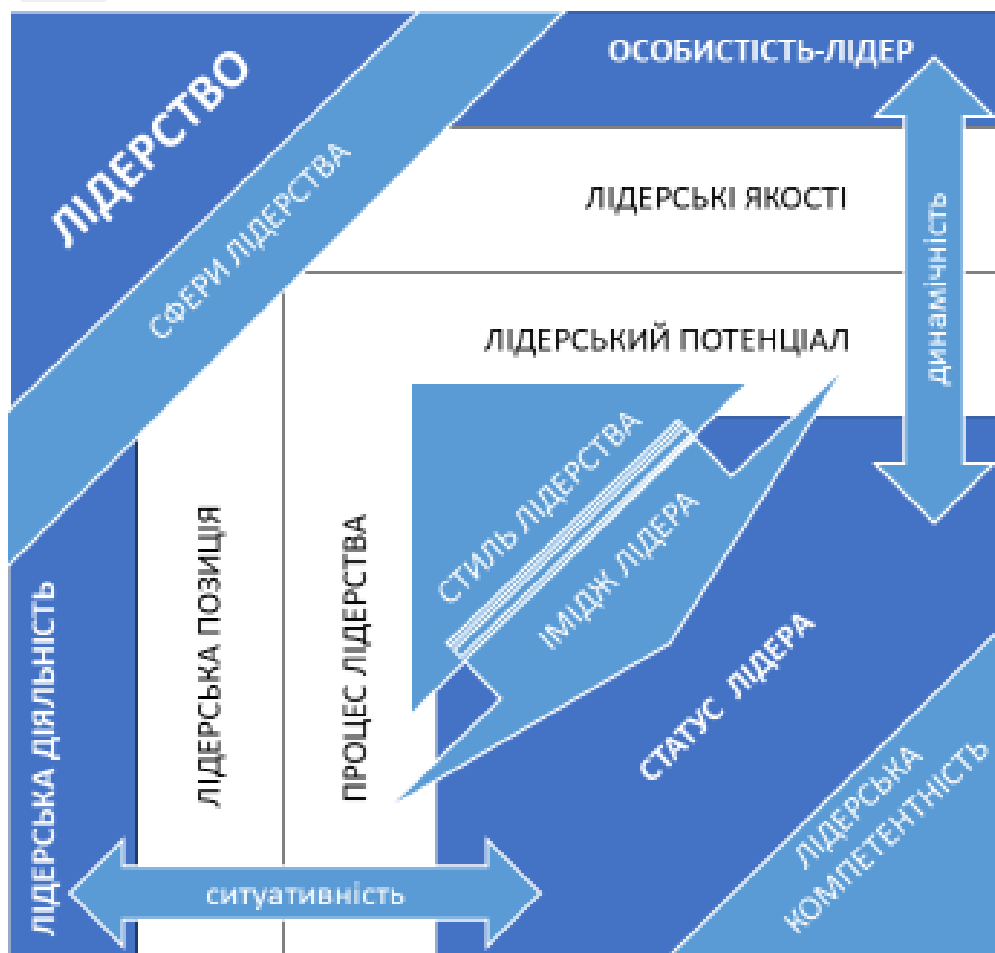

Рис. 1. Понятійне поле лідерології

За такої умови суб'єктом лідерства є **особистість-лідер**, яка наділена певними **лідерськими якостями**, внутрішніми ресурсами особистості, необхідними для спрямування себе та інших на досягнення цілей, і має певний **лідерський**

потенціал, здатність, можливості до лідерства, які залежать як від сформованості лідерських якостей, так і від зовнішніх чинників, зокрема ситуації лідерства.

Від лідерського потенціалу особистості значною мірою залежить її спроможність, готовність та вмотивованість займати **лідерську позицію** загалом або в конкретній ситуації. Зауважимо, що лідерська позиція є динамічним явищем, яке пов'язане з особливостями **процесу лідерства**, тобто лідерськими діями, практикою лідерства, що може бути як короткотривалим, ситуативним, так і довготривалим, системним процесом.

Відтак **«лідерська діяльність»** є поняттям, що використовується безвідносно до конкретної **сфери лідерства** і тлумачиться через зазначені вище поняття. У процесі і за фактом здійснення лідерської діяльності особистість набуває **статусу лідера**, тобто самореалізується як лідер, та формує власний **імідж лідера**, який значною мірою залежить від домінантного **стилю лідерства**, тобто стилю взаємодії лідера та послідовників.

На останок зазначимо, що поняття **«лідерська компетентність»** актуалізується, коли мова йде про статус лідера у певній професійній сфері, адже воно конкретизує роль лідерства для виконання певних професійних функцій.

Звичайно, наша спроба інтерпретації взаємозв'язків ключових понять понятійного поля лідерології не є вичерпною за кількістю розглянутих понять та певною мірою оглядовою щодо визначення взаємозв'язків між ними, однак відображає загальне бачення, що має перспективи бути розвинуте у подальших наукових розвідках.

Список використаних джерел

1. Гриньова М. Тлумачення поняття «лідерство» в сучасному дискурсі лідерології. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2022. № 86. С. 67–72. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/38017/Hrynova_67-72.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 03.10.2023).
2. Волківська Д. Розвиток лідерського потенціалу студентського активу в університетському середовищі : Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. Київ, 2016. 455 с. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0416U005893/> (дата звернення: 03.10.2023).
3. Нежинська О. Лідерство та керівництво: психологічний дискурс : монографія. Херсон, 2020. 264 с.
4. Нестуля С. Дидактичні основи формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів з менеджменту : монографія. Полтава, 2019. 799 с.
5. Пірен М. Лідерство: сутність та реалізація в українському суспільстві : монографія. Київ, 2012. 232 с.
6. Романовський О., Михайличенко В., Гура Т. Поняття «лідерський потенціал» і «лідерські якості»: зміст та використання у науковій думці. *Лідер. Еліта. Суспільство*. 2019. № 1. С. 107–117. URL:

<https://repository.kpi.kharkov.ua/items/7029c88c-abda-4157-becc-424242fb603f>
(дата звернення: 03.10.2023).

Науковий керівник: Ягоднікова Вікторія Вікторівна, доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та інноваційної діяльності КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

Mariia Hrynova
PhD Postgraduate
Odessa Regional Academy of In-Service Education
Odesa, Ukraine

RELATIONSHIP OF KEY CONCEPTS CONCEPTUAL FIELD OF LEADERSHIP SCIENCE

Keywords: leadership science, leadership activity, leadership competence, leadership position, leadership potential, leadership status, leadership qualities, leader personality, conceptual field, leadership process.

Головач Вікторія Олександрівна
здобувач вищої освіти ступеня магістр
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
м. Одеса, Україна

СЕКСУАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Ключові слова: сексуальне виховання, цінності спілкування, статеву розпусту, підліток, просвітництво молоді.

Сучасна проблема у педагогіці – це формування зрілої та розвиненої особистості. Розв'язання такої проблеми потребує наукового-педагогічного підходу, адже багато підлітків, юнаків та дівчат починають ранню сексуальну активність. Основними мотивами вступу в дошлюбні сексуальні відносини найчастіше є: кохання, сильний сексуальний потяг, набуття досвіду, цікавість, розвага, самоствердження та навіть утримання партнера.

Фактори такої сексуальної поведінки мають комплексний характер, що несе за собою статеву розпусту в молодіжному середовищі. Безвідповідальна та небезпечна поведінка є революцією сексуальної культури нашого сьогодення. Відкритість теми в період раннього юнацтва, призвела до збільшення партнерів. Сексуальний плюралізм є дуже небезпечним, особливо в цей час швидкого поширення ВІЛ інфекції, яке спостерігається останні роки саме в Україні.

Така ситуація вказує педагогам, та і дорослим в цілому про необхідність просвітницької роботи з молоддю для формування в юнаків сексуальної культури, яка б могла привити втрачені цінності спілкування. На державному рівні прийнято

ряд важливих актів, постанов та програм для громадян, які сприяють утвердженню норм сексуальної культури та здорового способу життя. Першочергове, що заслуговує на увагу з боку держави, батьків та педагогів – це безпека дітей. Існуючі національні програми розраховані для проведення тренінгів, профілактичних робіт серед неповнолітніх та їх батьків.

Для того, щоб процес формування сексуальної культури в освітньому процесі був більш ефективним, необхідно охопити такі концептуальні ідеї: зміцнення інституту сім'ї; статеве виховання учнів; методична допомога педагогам, батькам; залучення медичних та правоохоронних працівників до співпраці зі школою; підготовка фахівців.

Можна зробити висновок, що отримання сучасними підлітками достатньої інформації про фізіологію свою та фізіологію протилежної статі, засоби контрацепції, небажану вагітність, захворювання, що передаються статевим шляхом є вірним шляхом до формування сексуальної культури юнацтва, що необхідно для збереження психічного та фізичного здоров'я. Адже зріла розвинена особистість в наш час вважається показником цивілізованості держави та молодого покоління української нації.

Список використаних джерел

1. Говорун Т. В. Сексуальність та статеве поведінка в Україні (Проблеми сьогодення та перспективи). К., 1995. 51 с.
2. Мельніченко А. #ЯнеБоюсьСказати. Найвідвертіша книга для підлітків». Фоліо, 2017. 224 с.
3. Петрунько О. В. Актуальні проблеми сексуального виховання підлітків. К.: ДЦССМ, 2004. 80 с.

Науковий керівник: Рищак Наталія Іванівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

Viktoriia Holovach

Graduate of higher education with master's degree
Odessa Regional Academy of In-Service Education
Odesa, Ukraine

SEX EDUCATION OF ADOLESCENTS IN THE EDUCATIONAL PROCESS

Keywords: sex education, communication values, sexual debauchery, teenager, youth education.

Желєзого Світлана Василівна
здобувач вищої освіти ступеня магістр
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
м. Одеса, Україна

РОЗВИТОК ТВОРЧОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ ШЛЯХОМ ЗАСТОСУВАННЯ НЕСТАНДАРТНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ

Ключові слова: інтерактивні методи навчання, історія, творчість, учні, урок.

Актуальність теми дослідження. Актуальність впровадження інформаційних технологій у педагогічний процес сьогодні не піддається сумніву. Сьогодення вимагає від педагога високого професіоналізму, оперативності використання нових знань, нових технологій. У сучасному світі мультимедійні технології займають все більш значне місце.

Розвиток творчих здібностей – одна із методів мотивації учнів у процесі навчання. ХХІ століття – вік науково-технічної революції. Життя сьогодення вимагає від людини гнучкості мислення, швидкої орієнтації, творчого підходу до вирішення всіляких завдань. Людині з творчим складом розуму легше знайти творчу розв'язку у будь-якій справі, тому використання нестандартних форм навчання на уроках історії спонукають дитину мислити швидко, творчо і креативно.

Аналіз літературних джерел. Психолого-педагогічні аспекти використання нестандартних форм в навчальному процесі висвітлюються в працях О. Л. Пишко, В. Ю. Бикова, В. П. Зінченко, М. І. Жалдака, Н. В. Морзе, О. М. Спіріна та ін.

Виклад основного матеріалу. Головним завданням освіти є формування в учнів умінь та навичок самостійного набуття знань. Як показує досвід роботи, школярі, активно працюючи за комп'ютером, мають вищий рівень самоосвітніх навичок: вміння порівнювати, виділяти головне, робити висновки, тому використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі є дуже актуальним.

Існує декілька варіантів організації навчання творчості на матеріалі історії:

- організація проблемного навчання на матеріалі історії;
- організація роботи з джерелом;
- навчання розв'язання творчих завдань;
- організація ігрового навчання;
- організація діалогового навчання [5].

Дослідниця в галузі педагогічної освіти, О. Л. Пишко, у своїй роботі «Інтерактивні методи навчання як спосіб розвитку творчих здібностей учнів на уроках історії і правознавства» зазначає, що однією з нестандартних форм роботи у 5–8 класах для активізації пізнавальної діяльності учнів є використання різних ігор. Ця форма навчання, за словами дослідниці, відповідає психологічним особливостям школярів цього віку, відповідає їх пізнавальним потребам [5].

Існує кілька прийомів використання рольової гри під час уроків історії:

1. «Хто я?», або «Крокодил». Учень у костюмі якогось персонажа розповідає про нього. Учні вгадують, хто він.
2. «Інтерв'ю» – учні ставлять питання представнику іншої історичної доби.

Наприклад, питання лицарю: «Скільки важили обладунки?», «Що отримував переможець?» тощо.

Ефективність освітнього процесу залежить від того які технології, методи і засоби навчання використовує вчитель. На уроках історії варто використовувати програми офісного пакету Microsoft Office. Програми, що входять до цього офісного пакету широко використовуються на уроках історії для створення наочності і розвитку творчих здібностей школярів [3, с. 9–11].

Використовуючи програму Microsoft Power Point, учні із задоволенням готують домашні презентації на задані теми. Microsoft Word (текстовий редактор) використовують для створення дидактичних матеріалів, які пропонує учням самостійно працювати на уроці в класі.

Застосування інноваційних, інформаційних, комп'ютерних технологій та нестандартних форм роботи під час уроків історії не тільки полегшує засвоєння навчального матеріалу, а й надає нові можливості у розвиток творчих здібностей учнів [2].

Висновки. Аналізуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що на уроках історії при використанні нестандартних технологій навчання активізується уява учнів, розширюється поле застосування їх творчого потенціалу, у свідомості школярів легше і чіткіше формується історичний образ, вони більш усвідомлено підходять до вивчення історії людського суспільства. Це, своєю чергою, сприяє підвищенню інтересу до навчання, кращому запам'ятовуванню матеріалу, що вивчається, дає можливість для поглибленого вивчення того чи іншого історичного аспекту, розширює творчі можливості учнів та вчителя.

Список використаних джерел

1. Биков В. Ю., Лапінський В. В. Методологічні та методичні основи створення і використання електронних засобів навчального призначення. *Комп'ютер у школі та сім'ї: науково-методичний журнал*. 2012. № 2. С. 3–6.
2. Бистрова Ю. В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України. URL: <https://apir.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/Bystrova.pdf> (дата звернення: 28.06.2023 р.).
3. Вакалюк Т. А., Шевельова М. К. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в загальноосвітніх школах для підвищення якості освіти. *Інформаційно-комунікаційні технології як засіб підвищення якості освіти: збірник наук. та науково-метод. праць*. 2015. С. 9–14.
4. Муляр О. П., Василенко Н. В. Використання дискусійних методів на уроках історії як спосіб виховання толерантності учнів. *Педагогічний дискурс*. 2014. Випуск 16. С. 124–128.
5. Пишко О. Л. Інтерактивні методи навчання як спосіб розвитку творчих здібностей учнів на уроках історії та правознавства. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2257 (дата звернення: 01.07.2023 р.).

Науковий керівник: Кравчук Оксана Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

Svitlana Zhelezoglo

Graduate of higher education with master's degree
Odessa Regional Academy of In-Service Education
Odesa, Ukraine

DEVELOPMENT OF STUDENTS' CREATIVITY IN HISTORY LESSONS THROUGH THE USE OF NON-STANDARD FORMS OF TEACHING

Keywords: interactive learning methods, history, creativity, students, lesson.

Єрмоменко Анастасія Іванівна

здобувач вищої освіти ступеня магістр
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
м. Одеса, Україна

ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДЛІТКІВ

Ключові слова: інформаційна безпека, навички інформаційної безпеки, підлітковий вік, особливості підліткового віку.

У сучасному цифровому світі, де доступ до Інтернету стає все більш поширеним, особливу увагу потребує проблема інформаційної безпеки підлітків. Цей віковий період – час інтенсивного розвитку, включаючи фізичний, психологічний і соціальний, і він має свої особливості, що впливають на їхні навички і поведінку в онлайн-середовищі. Підлітки в цьому віці вступають в світ інформаційних технологій та онлайн-спільнот, що створює як можливості, так і загрози в сфері інформаційної безпеки. Для забезпечення їхньої безпеки, важливо розвивати спеціальні навички, враховуючи особливості цього періоду.

Аналіз наукових джерел свідчить, що підлітковий вік супроводжується інтенсивним дослідженням і відкриттям нових можливостей, що може призвести до збільшення активності в Інтернеті. Навички критичного мислення та розпізнавання небезпечних джерел інформації стають надзвичайно важливими для підлітків у цьому віці, про що свідчить дослідження Р. В. Павелківа [6, с. 243].

Розглянемо деякі вікові особливості підлітків, які необхідно врахувати у формуванні навичок інформаційної безпеки.

Підлітки проводять значну кількість часу в Інтернеті, досліджуючи, спілкуючись та розважаючись. Ця активність надає можливість для навчання їх інформаційній безпеці в контексті їхнього повсякденного життя. У своїх роботах Т.В. Воробйова відзначила, що підлітки цікавляться новими технологіями та

онлайн-середовищами, що дозволяє їм відкривати нові ресурси, але також приносить ризики у сфері інформаційної безпеки [4, с. 56].

Підлітки часто виявляють ризикову поведінку в Інтернеті, таку як публікація особистої інформації, завантаження сумнівних файлів або участь в онлайн-викликах. Необхідно навчити їх аналізувати ризики та приймати обдумані рішення. Вони у цьому віці більш схильні до експериментів і ризикованої поведінки, що може призвести до небезпеки в Інтернеті, такої як спілкування з незнайомцями або відкриття вірусних посилань.

Підлітки перебувають на етапі розвитку свого критичного мислення, як це показано в дослідженнях В. Н. Ковальчук [5, с. 61]. Доречним буде навчити їх розпізнавати дезінформацію та фейкові новини, а також перевіряти достовірність інформації в Інтернеті. Вони споживають багато онлайн-контенту, такого як відео, соціальні мережі та ігри, і можуть стикатися з некоректним або шкідливим контентом.

В інтернет-середовищі підлітки можуть наслідувати поведінку своїх однолітків. Про це у своїх роботах зазначає О. В. Струтинська [9, с. 152]. Тому є потреба підтримувати позитивну групову динаміку і вчасно втручатися, коли виникають негативні тенденції. Підлітки бажають спілкуватися зі своїми ровесниками, а Інтернет допомагає їм знаходити однодумців, але також може використовуватися для кібербулінгу та інших форм онлайн-насильства.

Зі зростанням підлітків зростає і їх усвідомлення важливості приватності та захисту особистих даних. Тому перед учителями та батьками полягає задача допомогти їм розуміти, як захищати свою особисту інформацію в Інтернеті та користуватися онлайн-сервісами безпечно.

Враховуючи особливості підлітків, необхідно адаптувати навички інформаційної безпеки до їхніх потреб [7, с. 69]:

- створення та використання надійних паролів, а саме підтримка процесу створення міцних паролів та їхньої періодичної зміни;
- розпізнавання шкідливих програм та маніпуляцій в Інтернеті. До цього можна віднести вивчення методів виявлення та уникнення вірусів та кібершахрайства;
- безпечного та відповідального використання соціальних мереж. Важливо розуміння необхідності обережного розголошення особистої інформації та вивчення правил обслуговування акаунтів у соціальних мережах;
- оцінки достовірності інформації в Інтернеті, тобто розвиток навичок критичного мислення та перевірки надійності джерел інформації;
- реагування на можливі загрози інформаційної безпеки. Актуальними будуть навчання виявленню і реакції на виявлені загрози, включаючи кібербулінг та інші форми онлайн-насильства, та навички звернення за допомогою до вчителів чи батьків;
- бережливого ставлення до особистої приватності та захист особистих даних в Інтернеті. Необхідно пояснення важливості збереження особистої інформації та безпеки особистих даних.

Наукові дослідження в галузі інформаційної безпеки та навчання підлітків навичкам цієї сфери [1; 2; 3; 9] свідчать про те, що розробка та впровадження спеціалізованих освітніх програм сприяють підвищенню рівня їхньої обізнаності та безпеки в онлайн-середовищі. Цей підхід орієнтований на те, що Інтернет стає менш ризикованим місцем для підлітків, тим самим забезпечуючи їхню безпеку в цифровому світі. К. С. Варивода [1, с. 19] відмітила дослідженнями, що освітні курси з інформаційної безпеки допомагають знизити ризик впливу шкідливих факторів в Інтернеті на підлітків.

Зауважимо, що успішна імплементація цього підходу передбачає активне спілкування батьків та вчителів з підлітками щодо питань інформаційної безпеки та надання ними порад і підтримки. Дослідження О. М. Спіріна та В. Н. Ковальчука [8, с. 5] підтверджують, що взаємодія дорослих з підлітками є ключовим фактором у формуванні їхньої безпеки в онлайн-середовищі. Зазначена практика також може включати встановлення батьками контролю над доступом до Інтернету та моніторинг онлайн-активності своїх дітей, при цьому потрібно дотримуватися принципів відкритості та взаємодовіри.

Головна мета полягає в тому, щоб підлітки розвивалися як інформаційно-грамотні особи, здатні захищати себе від ризиків Інтернету та використовувати цей ресурс для навчання, спілкування та особистого розвитку в безпечний спосіб. Зважаючи на вікові особливості підлітків, необхідно розробляти навчальні програми та підходи, які допоможуть їм розуміти та уникати інформаційних загроз в Інтернеті. А співпраця між вчителями, батьками та підлітками сприятиме забезпеченню їхньої інформаційної безпеки та розвитку в них відповідального ставлення до онлайн-середовища.

Список використаних джерел

1. Варивода К. С. Інформаційно-психологічна безпека підлітків в умовах сучасних соціокультурних змін в Україні. *Молодий вчений*. 2016. № 9.1 (36.1). С. 17–20. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/9/5.pdf> (дата звернення: 02.10.2023).
2. Власій О. О., Дудка О. М., Стефанишин М. І. Інтерактивні технології як засіб підвищення ефективності навчання. *Гірська школа Українських Карпат*. 2020. № 23. С. 128–132. URL: <https://doi.org/10.15330/msuc.2020.23.128-132> (дата звернення: 02.10.2023).
3. Власій О. О. Шляхи формування інформаційно-цифрової компетентності учасників освітнього процесу. *Відкрите освітнє e-середовище сучасного університету*. 2019. С. 383–397. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oeemu_2019_spetsvip_37 (дата звернення: 02.10.2023).
4. Воробйова Т. В. Розвиток критичного мислення та креативності методом побудови асоціативних мап (майндмеппінг). *KELM (Knowledge, Education, Law, and Management)*. 2013. №. 2, т. 2. С. 50–63. Режим доступу: <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=622272> (дата звернення: 02.10.2023).
5. Ковальчук В. Н. Проблеми інформаційної безпеки дітей різних вікових категорій. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2010. № 8. С. 58–62. URL:

- http://nbuv.gov.ua/UJRN/komp_2010_8_17 (дата звернення 02.10.2023)
6. Павелків Р. В. Вікова психологія. Вид. 2-ге, стер. К.: Кондор. 2011. 469 с. URL: <https://westudents.com.ua/knigi/490-vkova-psihologiya-pavelkv-rv.html> (дата звернення 02.10.2023).
 7. Соколюк О. М. Формування умінь і навичок учнів у навчальному процесі з використанням мережних технологій. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]* 2013. №4(2). С. 67–72. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nz_pmfm_2013_4\(2\)_19](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nz_pmfm_2013_4(2)_19) (дата звернення: 02.10.2023).
 8. Спірін О. М., Ковальчук В. Н. Методика забезпечення он-лайн безпеки старшокласників у навчально-виховному процесі школи. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2011. №1 (21). С. 1–20. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/411/368> (дата звернення: 02.10.2023).
 9. Струтинська О. В. Особливості сучасного покоління учнів і студентів в умовах розвитку цифрового суспільства. *Електронне наукове фахове видання «Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету»*. 2020. №. 9. С. 145–160. URL: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2020.9.12> (дата звернення: 02.10.2023).

Науковий керівник: Ягоднікова Вікторія Вікторівна, доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та інноваційної діяльності КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

Anastasiia Yeromenko

Graduate of higher education with master's degree
Odessa Regional Academy of In-Service Education
Odesa, Ukraine

AGE-SPECIFIC PECULIARITIES OF FORMING INFORMATION SECURITY SKILLS OF ADOLESCENTS

Keywords: information security, information security skills, adolescence, peculiarities of adolescence.

Лях Наталія Григорівна

здобувач освіти ступеня доктора філософії

КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

м. Одеса, Україна

<https://orcid.org/my-orcid?orcid=0009-0009-2669-3101>

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=LY0MHXQAAAAJ&hl=uk>

ВИКОРИСТАННЯ ДОШКИ PADLET ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ З ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Ключові слова: національно-патріотичне виховання, військово-патріотичне виховання, дошка Padlet.

Законом України «Про повну загальну середню освіту» (стаття 15) визначено, що виховний процес у закладах освіти є невід'ємною складовою освітнього процесу і має базуватися на універсальних моральних принципах, культурних цінностях українського народу, цінностях громадянського суспільства, принципах правової держави, забезпеченні прав та свобод людини. [3].

Концепція Нової української школи передбачає зміст освіти, який спрямований на формування компетентностей, необхідних для успішної самореалізації у суспільстві. Для досягнення цієї мети, освітня система має ґрунтуватися зокрема на таких ціннісних принципах, як плекання любові до рідного краю, української культури та дбайливого ставлення до навколишнього середовища; формування активної громадянської позиції та відповідального ставлення до Української держави, історії українського народу та державної мови.

Законом України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» встановлено, що головною метою державної політики у цій сфері є сприяння єдності в українському суспільстві шляхом подолання різниць у соціокультурному, мовному, регіональному контексті на основі європейського та євроатлантичного курсу, а також гарантування конституційних прав і свобод людини і громадянина. В переліку основних завдань державної політики в цій сфері зокрема зазначено формування активної громадянської позиції серед громадян України, включаючи дітей і молодь, заснованої на повазі до прав людини, духовних цінностей українського народу та національної самобутності; поширення патріотизму та поваги до державних символів, державної мови та національних цінностей України, а також розуміння їх важливості для розвитку держави; популяризація інформації про ветеранів війни та розвиток традицій вшанування пам'яті загиблих воїнів; формування готовності громадян до виконання конституційного обов'язку щодо захисту незалежності та територіальної цілісності України [2].

Бачимо, що патріотичне виховання учнів стає пріоритетним спрямуванням у національній системі освіти. Актуальність такого виховання для молодого покоління впливає із процесу формування громадянського суспільства в Україні та процесу становлення єдиної нації.

У стратегії національно-патріотичного виховання, яка була схвалена Указом

Президента України від 18 травня 2019 року № 286, визначені основні компоненти цього процесу: громадсько-патріотичне, військово-патріотичне та духовно-моральне виховання [4].

В умовах воєнного стану, важливою складовою патріотичного виховання стає військово-патріотичне виховання. Воно спрямоване на формування готовності молодих людей до захисту України та розвиток інтересу до військової кар'єри та служби у Збройних Силах України як особливому виді державної служби.

Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» в статті 10 чітко визначає особливості військово-патріотичного виховання, метою якого є формування оборонної свідомості, готовності стати до лав Збройних Сил України та інших формувань сектору безпеки та оборони України, готовності до національного спротиву [2].

В. Ю. Гаврилюк зазначає, що система військово-патріотичного виховання учнівської молоді представлена наступними компонентами: шкільним – військово-патріотичне виховання під час вивчення предмета «Захист України», пов'язаних з ним факультативів і спецкурсів; позаурочним – уроки мужності, зустрічі з воїнами АТО-ООС, представниками військових, волонтерських організацій, патріотичні квести, навчальні екскурсії до музеїв бойової слави, усні журнали («Служу народу України!», «Від звичаїв козацьких – до знань і вмінь солдатських»), спортивні ігри та естафети; позашкільним – діяльність центрів військово-патріотичного виховання, військово-патріотичних гуртків і клубів, участь у військово-патріотичних іграх, вишколах, таборуваннях; самовихованням – постійним фізичним і духовним вдосконаленням, щоденним проявом діяльнісного патріотизму [1, с. 12].

Зупинимось більш докладно на позаурочній діяльності. Враховуючи реалії останніх років, коли навчальний процес відбувається здебільшого в дистанційному форматі набуває актуальності застосування для організації даної роботи різноманітних цифрових інструментів.

Пропонуємо розглянути, яким чином можна організувати роботу з використанням всім відомої онлайн-дошки Padlet в розрізі завдань з військово-патріотичного виховання.

В листі Міністерства освіти та науки від 24 серпня 2023 №1-12702-23 «Щодо організації виховного процесу в закладах освіти у 2023/2024 навчальному році» при відзначенні національних свят та пам'ятних дат, зокрема Дня захисника та захисниці України, Дня Гідності і Свободи, Дня Збройних Сил України, Дня Соборності України, Дня повномасштабного вторгнення російських військ на територію України тощо, пропонується організовувати та провести науково-практичні конференції, семінари, круглі столи тощо. Пріоритетна роль в заходах надається активним методам, які базуються на демократичній взаємодії, спрямовані на самостійне відшукування істини і сприяють формуванню творчості та ініціативи. Зазначається, що такими методами є: використання засобів комунікації, демократичний діалог, колективні творчі справи, використання інформаційних технологій тощо [5]. Прикладом може бути організація в минулому навчальному

році в КЗ «Мангушський ОЗЗС І-ІІІ» Маріупольського району Донецької області за допомогою дошки Padlet дискусійної панелі «Що для мене гідність та свобода» до Дня гідності та свободи. Учні та вчителі, а також і батьки висловлювали своє бачення визначень власної цінності понять гідності.

В вищезазначеному листі рекомендовано у музеях при навчальних закладах створити постійно діючі стенди, що відображають події збройної боротьби Українського народу за територіальну цілісність нашої країни, односельців в антитерористичній операції та повномасштабній війні [5].

Саме зараз у співпраці з відділом молоді культури і спорту Мангушської селищної ради почали роботу до Дня Збройних сил України з створення стенда, де буде представлена молодь нашої громади, яка виборює зараз свободу. Оскільки Мангушська громада на даний час є ТОТ, тобто наша школа не має власного приміщення, то такий стенд вирішено зробити як раз за допомогою дошки Padlet.

За допомогою цього цифрового інструменту зручно організовувати віртуальні екскурсії. Так на одній дошці доцільно розмістити декілька посилань на сайти Музеїв України для організації віртуальних екскурсій, експозиції яких сприяють розвитку патріотичних цінностей.

У виховній роботі дуже поширена практика, як малюнок для захисника, або лист солдату. Але учні нашої школи знаходяться в різних частинах Європи та України, а також на тимчасово окупованій території. І це питання ми вирішили також за допомогою онлайн-дошки. Під час соціального проєкту «Дякую тобі, герою!» учні розмістили на ній фото своїх малюнків та листів. Більш старші робили надписи безпосередньо на самій дошці. Посилання на цю дошку було надіслано представнику другого відділу Маріупольського РТЦК та СП, який допоміг поширити серед військових частин.

Таким чином можемо зробити висновок, що дошка Padlet є дієвим цифровим ресурсом, за допомогою якого можна ефективно організовувати різнопланову роботу з військово-патріотичного виховання.

Список використаних джерел

1. Гаврилюк В. Ю. Організаційно-педагогічні аспекти військово-патріотичного виховання учнівської молоді засобами позашкільної освіти. *Виховання дітей та учнівської молоді в контексті сучасних соціокультурних викликів* : матеріали Всеукр. науково-практ. конф., м. Біла Церква, 2 черв. 2022 р. / ред.: Л. В. Канішевська, К. В. Плівачук. 2022. С. 12.
2. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності : Закон України від 13.12.2022 р. № 2834-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text> (дата звернення: 25.09.2023).
3. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 р. № 463-IX : станом на 5 черв. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 20.09.2023).
4. Про Стратегію національно-патріотичного виховання : Указ Президента України від 18.05.2019 р. № 286/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#Text> (дата звернення: 20.09.2023).

5. Щодо організації виховного процесу в закладах освіти у 2023/2024 навчальному році : Лист Міністерства освіти та науки of 24.08.2023 no. №1-12702-23. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-vihovnogo-procesu-v-zakladah-osviti-u-20232024-navchalnomu-roci>. (дата звернення: 30.08.2023).

Науковий керівник: Ришак Наталі Іванівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

Nataliia Liakh
PhD Postgraduate
Odessa Regional Academy of In-Service Education
Odesa, Ukraine

USING A BOAD PADLET FOR IMPLEMENTING TASKS IN MILITARY-PATRIOTIC EDUCATION.

Keywords: national-patriotic education, military-patriotic education, Padlet board.

Мельник Валентина Миколаївна
здобувач вищої освіти ступеня магістр
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
м. Одеса, Україна

ЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Ключові слова: виховання, етичне виховання, етична культура.

Середня освіта в Україні сьогодні перебуває у стадії реформування, «Нова українська школа» досягла 6 класу. Це відповідальний та переломний період як для педагогів, так і для здобувачів освіти. Однією з провідних задач, що постали, є створення умов для виховання високо етичної та морально стійкої особистості, здатної усвідомлено та виважено діяти у різних життєвих обставинах, адекватно та раціонально реагувати на ситуації, що склалися, мати стійку та високоморальну модель поведінки у соціумі впродовж життя. Вирішення цих не простих, але важливих питань можливе при створенні правильних умов для виховання етичної культури підлітків у школі, адже саме у цей період відбувається перше та найголовніше влиття у соціум та у самостійне життя.

У широкому розумінні поняття «виховання» означає зовнішнє спонукання до

розвитку і реалізації психічної, соціальної та фізичної активності людини; є головним чинником становлення особистості в процесі онтогенезу [1, с. 114].

У нашому дослідженні ми спираємося на те, що процес виховання представляє цілеспрямовану педагогічну взаємодію, в ході якої здійснюється закономірна, послідовна, неперервна зміна моментів розвитку взаємодіючих суб'єктів [2, с. 25].

Аналіз наукової літератури засвідчив, що етичне виховання – складний багатофакторний процес, який визначається у більш широкому і вузькому планах. У етичному вихованні особистості беруть участь родина, заклади освіти, значний вплив має мікросередовище, засоби масової комунікації, культурний рівень суспільства, соціально-економічна ситуація тощо. Дія різноманітних чинників ускладнює управління процесом етичного виховання. У родині та закладах освіти етичне виховання – процес цілеспрямованої систематичної взаємодії вихователя та вихованця з метою формування в останнього системи моральних знань, почуттів, цінностей, оцінок та поведінки згідно з етичними нормами і правилами [1, с. 306].

Етична культура молодшого підлітка є від'ємною складовою культури як соціального явища. Особистість формується, поглинаючи в себе усі досягнення моральної культури навколишнього оточення та суспільства в цілому. Інтенсивність залежить від розвитку самої особистості та її власних вподобань та можливостей (інтелектуальних, освітніх, психофізіологічних та інших). Особливої уваги потребують правильно організовані соціально-культурні умови шкільного життя, оскільки саме на цей період припадає основна частина самовизначення особистості.

Список використаних джерел

1. Енциклопедія освіти / Нац.акад.пед.наук України; [гол.ред. В.Г. Кремець та ін.]: 2-ге вид., допов. Та перероб. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.
2. Ягоднікова В.В. Формування інноваційної спрямованості виховного процесу загальноосвітньої школи : теоретичні і практичні аспекти : монографія / В.В. Ягоднікова. Одеса: Видавець В.В. Букаєв, 2016. 496 с.

Науковий керівник: Ягоднікова Вікторія Вікторівна, доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та інноваційної діяльності КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

Valentyna Melnyk

Graduate of higher education with master's degree
Odessa Regional Academy of In-Service Education
Odessa, Ukraine

ETHICAL EDUCATION OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN AS A PEDAGOGICAL PROBLEM

Keywords: education, ethical education, ethical culture.

Олексенко Вікторія Олегівна

здобувач вищої освіти ступеня магістр

КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

м. Одеса, Україна

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Ключові слова: художньо-естетичне виховання, учні, соціальна компетентність.

Наше сьогодення вимагає переосмислення діяльності вчителя образотворчого мистецтва, що спричинено трансформаційними процесами у системі шкільної мистецької освіти в Україні.

Інтерес до проблеми художньо-естетичного виховання учнів зафіксовано в працях багатьох педагогів та психологів. Основи формування естетичних почуттів особистості розглядалися в дослідженнях Н. Киященка, Т. Шмельової, Н. Ничкало, Г. Васяновича. Психологічні умови естетичного виховання та умови успішності розвитку творчих здібностей, у залежності від віку, вивчали І. Біла, В. Моляко, В.Роменець. На взаємозв'язок розвитку естетичних почуттів дітей з формуванням моральних якостей звертали увагу у своїх працях Л. Масол, Н. Миропольська [2; 5; 6].

Сучасна педагогічна наука приділяє велику увагу проблемі формування саме практичних умінь в образотворчій діяльності. Науковці висловлюють спільну думку щодо важливості розвитку вмінь в освітньому середовищі, а також про взаємозв'язок вмінь і знань задля успішної самореалізації в житті, аналізуючи етапи їх становлення. Завдяки вченим ми маємо можливість отримати досить ґрунтовне уявлення про досліджувану проблему і шляхи її вирішення на практиці.

Варто зауважити, що найбільш поширеними формами художньо-естетичного виховання, які охоплюють широке коло школярів, є: організація виставок творчих робіт, масових свят, екскурсій; участь учнів у всеукраїнських та міжнародних конкурсах декоративно-прикладного мистецтва; проведення творчих зустрічей з відомими майстрами народного мистецтва і культури; робота гуртків і секцій (художнього плетіння, ляльки-мотанки, вишивки, бісероплетіння та ін.); організація тематичних вечорів, зустрічей із цікавими людьми, екскурсій тощо. Останнім часом спостерігається тенденція підвищення інтересу до української культури, національних традицій. Зокрема, у закладах освіти поширення отримали такі форми роботи, як організація куточків української народної творчості, етнографічних та краєзнавчих музеїв, гуртків українських пісень і танців тощо [5; 6].

Реалізацію вищезазначеного забезпечує застосування компетентнісного підходу, як засадничого у Новій українській школі [7]. Серед ключових компетентностей, якими має володіти учень після закінчення школи, чільне місце відводиться соціальній компетентності [2, с. 74]. У розвитку соціальної

компетентності учнів педагогу варто зосереджуватись на наступних завданнях, а саме:

- соціалізація дитини (залежить від розвитку її здібностей виконувати декілька різних видів діяльності, її здатності до розуміння принципів функціонування різних спільнот, її прагнення відповідати очікуванням оточуючих, її бажання брати активну участь в різних соціальних процесах і таким чином впливати на них);
- збереження та поліпшення фізичного, психічного та соціального здоров'я особистості;
- вплив молодіжної субкультури – системи цінностей і норм поведінки, форм спілкування молоді;
- формування досвіду толерантних взаємин на основі засвоєння та реалізації у повсякденному житті етичних норм і моралі [3].

Розвиток та формування компетентностей – це результат тривалої роботи школи та самого учня (саморозвиток, самоосвіта, самоконтроль). Корисними є різноманітні форми роботи: уроки, позашкільна освіта, факультативи, спецкурси, але найважливішим чинником є виховний простір школи, перебування дитини в ньому. Школа, як виховна система, організовує, здійснює низку взаємопов'язаних життєвих подій, допомагає учню розвинути життєву компетентність. Формування соціальної компетентності учнів – актуальне завдання сьогодення. Дуже важливо організувати соціалізацію дітей, формування в них почуття солідарності, згуртованості.

У процесі розвитку соціальної компетентності особливо цінними є уроки образотворчого мистецтва. Саме на цих уроках учні осягають духовно-моральні та художньо-естетичні цінності, закладені у мистецьких творах. Уроки образотворчого мистецтва доцільно інтегрувати із застосуванням контенту таких предметів, як музичне мистецтво, українське читання, природознавство, географія, біологія, історія і трудове навчання. Для реалізації інтегрованих уроків варто дотримуватись умов, однією з яких є обов'язкове ознайомлення з програмою інших навчальних предметів, адже необхідно врахувати, з чим учні вже познайомилися, який програмовий матеріал вивчили [6, с. 17].

Підготовка і проведення інтегрованих уроків потребує об'єднання можливостей педагогів різноманітних дисциплін, що в результаті сприятиме активізації пізнавальної і практичної діяльності учнів, створить поле для формування естетичного середовища, культивування духовності у закладі освіти. [6].

Сучасний педагог образотворчого мистецтва повинен докласти максимум зусиль, щоб забезпечити комплексність становлення творчої, духовно багатой особистості учня, його потребу до самовдосконалення, розвивати прагнення до успіху, досягати своєї мети. Тож, формування соціальної компетентності учнів досягається водночас і через згуртування учнівського колективу, тісну співпрацю з педагогічним колективом, батьками, громадськими організаціями.

Список використаних джерел

1. Актуальні проблеми викладання дисциплін образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва у навчальних закладах мистецького спрямування : зб.

- матеріалів. Лозова : ОКЗ «ЛВКМ», 2019. 90 с.
2. Біла І. М. Психологія дитячої творчості. К.: Фенікс. 2014. 137 с.
 3. Воронцова Т. В., Пономаренко В. С. та ін. Нова українська школа: формування соціальної і здоров'язбережувальної компетентностей у 5–6 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу : навч.-метод. посіб. Київ. : «Алатон», 2022. 232 с.
 4. Гончарова-Горянська М.В. Соціальна компетентність: поняття, зміст, шляхи формування в дослідженнях зарубіжних авторів. Рідна школа. № 7–8. 2014. С. 34–36.
 5. Естетичне виховання дітей та молоді: теорія, практика, перспективи розвитку : збірник наукових праць / ред. О. А. Дубасенюк, Н. Г. Сидорчук. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. 560 с.
 6. Зливкова В. Л., Лукомська С. О. Психологія педагогічної взаємодії: інтегративний підхід. Монографія. Київ: НАПН, 2019. 259 с.
 7. Масол Л. М. Художньо-педагогічні технології в основній школі: єдність навчання і виховання: метод. посіб. / Л. М. Масол. Харків: «Друкарня Мадрид», 2015. 178 с.
 8. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / упор. Л. Гриневич, О. Елькін, С. Калашнікова та ін. ; заг. ред. М.Грищенко. МОН. 2016. 40 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

Науковий керівник: Шатайло Наталія Вікторівна, кандидат педагогічних наук, завідувачка кафедри методики владання і змісту освіти КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

Victoria Oleksenko

Graduate of higher education with master's degree
Odessa Regional Academy of In-Service Education
Odesa, Ukraine

DEVELOPMENT OF SOCIAL COMPETENCE AT FINE ARTS LESSONS

Keywords: artistic and aesthetic education, students, social competence.

Планкіна Ганна Миколаївна
здобувач вищої освіти ступеня магістр
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
м. Одеса, Україна

ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ

Ключові слова: середня школа, компетентність, математична компетентність, Нова українська школа.

Впровадження реформи «Нова українська школа», яка базується на компетентнісному підході, супроводжується теоретичними дослідженнями та методичними розробками щодо формування ключових компетентностей, наскрізних умінь здобувачів освіти та знань і умінь стосовно кожної освітньої галузі. Математична компетентність є однією з ключових, тому актуальність питань її формування в учнів базової середньої школи з використанням новітніх засобів є очевидною.

Метою публікації є понятійний аналіз категорії «математична компетентність».

В Законі України «Про освіту» були враховані Рекомендації Європейського Парламенту та Ради Європи щодо формування ключових компетентностей освіти, висвітлені основні компетентності, які повинен набувати учень [5]. У статті 12 математична компетентність зазначена серед перших трьох, найважливіших за значущістю компетентностей, після компетентностей «вільне володіння державною мовою» та «вільне володіння іноземною мовою», що підкреслює важливість формування математичної компетентності.

Термін «компетентність» знаходить визначення у низці нормативних документів. Згідно Закону України «Про освіту»: «компетентність – динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [5].

Згідно Державного Стандарту базової середньої освіти формування математичної компетентності у учнів повинно бути зосереджено на: «розвитку вмінь застосування математичних знань і методів для розв'язання проблем у повсякденному житті; моделюванні процесів та ситуацій із застосуванням математичного апарату, усвідомлення ролі математичних знань і вмінь в особистому та суспільному житті людини» [2].

Над проблемою формування математичної компетентності здобувачів освіти працювала ціла низка українських науковців – Р. Бачинська, Н. Бібік, О. Біда, Т.Гарачук, І. Гудзик, Г. Захарова, О. Локшина, О. Овчарук, О. Онопрієнко, К.Пономарьова, О. Савченко, С. Скворцова, І. Тесленко, С. Трубачева та ін.

О. Локшина у своєму дослідженні надає наступне визначення математичної компетентності: «Математична компетентність – це здатність застосовувати додавання, віднімання, множення, ділення та пропорції в усних та письмових обчисленнях у повсякденних ситуаціях» [4].

Г. Захарова виокремила у своїй статті праці німецького науковця М. Нісса. У визначенні М. Нісса математична компетентність формується з двох груп складових: перша група компонентів пов'язана зі здатністю ставити запитання й відповідати на них за допомогою математики, друга група компонентів пов'язана з умінням оволодіти математичними інструментами та мовою.

Р. Бачинська в своїй статті проводить детальний аналіз робіт українських науковців і робить висновок про те, що: «Процес формування математичної компетентності пов'язаний із різними аспектами, у тому числі і з мотивацією навчально-пізнавальної діяльності, участю дітей у діяльності, спрямованій на розвиток математичної компетентності, інтересом учня до предмета та уроків, а також самооцінкою...» [1].

Аналіз підходів та визначень поняття «математична компетентність» дозволяє зробити висновок про те, що в основі цього феномену лежить багато складових, а саме: математичні знання та уміння, розуміння математичних концепцій, вміння збирати, аналізувати дані, генерувати математичні ідеї. Це стимулює розвиток критичного мислення, формує вміння застосовувати математичні знання в реальному житті.

Оскільки переважною формою провадження освіти в сучасних умовах карантинних обмежень спочатку, а згодом й воєнного стану, є онлайн або дистанційне навчання, то виникає необхідність у впровадженні нових інформаційних технологій, нових підходів до проведення таких уроків. Серед новітніх інструментів формування математичної компетентності важливе місце належить онлайн-дошкам. До переваг щодо використання онлайн-дошок віднесемо: доступність, візуалізацію математичного матеріалу, інтерактивність, можливість роботи в групах і індивідуально, можливість працювати з учителем у режимі реального часу.

Список використаних джерел

1. Бачинська Р.С. Аналіз вітчизняної теорії та практики формування математичної компетентності учнів. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2021. № 49. С. 12–15. URL: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/2498>.
2. Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.10.2023).
3. Захарова Г., Лемешко К. Теоретичний аналіз визначення математичної компетентності учнів у роботах українських та зарубіжних вчених. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2022. Т.10, № 7. С. 32–38. DOI: 10.31110/2616-650X-vol10i7-005.

4. Локшина О.І. Європейська довідкова рамка ключових компетентностей для навчання впродовж життя: оновлене бачення 2018 року. *Український педагогічний журнал*. 2019. № 3. С. 21–24.
5. Про освіту: Закон України від 10.06.2023 № 3143–IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 01.10.2023).

Науковий керівник: Кузнецова Неля Вікторівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри педагогіки та освітнього менеджменту КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

Ganna Plankina

Graduate of higher education with master's degree
Odessa Regional Academy of In-Service Education
Odesa, Ukraine

**DEVELOPMENT OF MATHEMATICAL COMPETENCE OF BASIC
SECONDARY SCHOOL STUDENTS**

Keywords: Secondary school, competence, mathematical competence, new Ukrainian school.

Поволоцький Олександр Борисович

здобувач вищої освіти ступеня магістр
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
м. Одеса, Україна

**ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ЯК ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ**

Ключові слова: освітній процес, практична підготовка, компетентність.

В Законі України про «Про вищу освіту» окреслені вимоги до здобувачів вищої освіти, де на кожному етапі підготовки підкреслюється необхідність становлення фахівця у певній галузі професійної діяльності. В сучасних економічних умовах ця вимога знаходить підтвердження, економіка вимагає фахівців нової формації, які повинні мати професійну гнучкість і мобільність, фахівців, які можуть швидко перекваліфікуватись чи взагалі змінити свою професію. У формуванні таких якостей важливу роль відіграє практична підготовка в закладах вищої та фахової передвищої освіти. З огляду на вищезазначене актуальність вивчення та розробки питань практичної підготовки здобувачів вищої освіти є очевидною.

Метою публікації є проведення аналізу теоретичних джерел та з'ясування сутності поняття «практична підготовка здобувачів вищої освіти».

Різні аспекти проблеми практичної підготовки майбутніх фахівців розкриті у працях В. Гладуш, Б. Мокіна, О. Павлюк, О. Брусака, Т. Шевчук та ін.

Практична підготовка є обов'язковим компонентом освітнього процесу закладів вищої освіти в підготовці майбутніх фахівців. Основними завданнями таких занять є закріплення набутих знань та відпрацювання їх застосування на практиці. В кожній спеціальності є свої особливості в підготовці студентів.

Згідно зі статтею 50 Закону України «Про вищу освіту»: «освітній процес у закладах вищої освіти здійснюється у таких формах: навчальні заняття, самостійна робота, практична підготовка, контрольні заходи» [4].

Практична підготовка є однією з обов'язкових форм освітнього процесу, що спрямована на отримання досвіду застосування набутих знань та формування компетентностей. Організація практик у закладах вищої освіти в Україні визначається Стандартами вищої освіти України, а саме у розділі «Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти». Так, наприклад, у Стандарті вищої освіти України до спеціальності 271 Річковий та морський транспорт зазначено: «Успішне завершення програми передбачає здобуття особою, якій присвоюється кваліфікація, знань, розуміння, умінь та навичок, необхідних для розв'язування складних спеціалізованих професійних задач і практичних проблем...» [5, с. 12]. Навчальні плани та методичні рекомендації закладів вищої освіти щодо практичної підготовки здобувачів конкретизують обсяг та зміст практик. В закладах вищої освіти застосовуються наступні види практик: навчально-ознайомча, навчальна, виробнича, науково-дослідна, переддипломна.

Т. Шевчук зазначає, що «практика є наступним після лабораторних і практичних занять етапом, що забезпечує перехід від теоретичного навчання до професійної діяльності студентів. Головним завданням навчальної практики є надання можливості студентові відчувати себе учасником виробничого процесу, вирішувати завдання, які покладені на виробничий персонал, нести відповідальність за роботу, що виконується» [6].

В. Гладуш у навчальному посібнику визначає, що практична підготовка студентів у закладах вищої освіти формує професійні навички, практичні уміння, які необхідні для набуття професіоналізму у спеціальності. Практична підготовка студентів здійснюється на відповідних фахових підприємствах і організаціях, «в умовах професійної діяльності під організаційно-методичним керівництвом викладача закладу вищої освіти та спеціаліста з даного фаху» [1, с. 99–100].

Б. Мокін акцентує, що: «Важливою умовою формування готовності до професійної діяльності майбутнього спеціаліста є відповідність суб'єктивних властивостей, особливостей особистості характеру професії» [2].

Метою практичної підготовки є створення умов для отримання життєвого досвіду в певній спеціальності, формування навичок самоуправління. Спілкуючись у колективі з фахівцями, науковцями, викладачами, студент бере участь у розв'язанні конкретних практичних завдань, набуває цінний досвід, розвиває та закріплює спеціальні вміння та навички [2].

О. Павлюк та О. Брусак у своїй статті зазначають, що «навчальна і виробнича практики є ефективними формами перевірки знань здобувача вищої освіти... Організація практик у закладах вищої освіти України спрямована на забезпечення

якісної практичної підготовки здобувачів вищої освіти, розвиток їх професійних навичок та відповідність вимогам сучасного ринку праці» [3].

Ми підтримуємо зауваження Т. Шевчук щодо того, що причиною неможливості реалізувати себе на ринку праці згідно зі своїм фахом у першу чергу є недостатня практична підготовка студентів у закладах вищої освіти. Відповідно метою навчання освітніх закладів має бути підготовка мотивованих спеціалістів з «розвиненими професійними навичками» [6].

Таким чином, практичній підготовці майбутніх фахівців у закладах вищої освіти України належить одна з ключових ролей з огляду на формування фахових компетентностей та професійної спрямованості. Саме практична підготовка дозволяє здобувачу вищої освіти поліпшити свою професійну конкурентоспроможність на ринку праці та перевірити правильність вибору майбутньої професії.

Список використаних джерел

1. Гладуш В.А., Лисенко Г.І. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія : навч. посібник. Дніпропетровськ, 2014. С. 417. URL : <http://surl.li/dnhew> .
2. Мокін Б.І. Формування професійної компетентності студентів в умовах професійно-практичної підготовки. *Вісник Вінницького політехнічного університету*. 2011. № 5. С. 199–203.
3. Павлюк О.М., Брусак О.М. Особливості організації практик у закладах вищої освіти України. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2023. № 3 (357). С. 85–90. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2023-3\(357\)-85-90](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2023-3(357)-85-90).
4. Про вищу освіту: Закон України від 28.05.2023 № 3062-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 01.10.2023).
5. Стандарт вищої освіти України до спеціальності 271 Річковий та морський транспорт: наказ Міністерства освіти і науки України № 1239 від 13.11.2018. URL : <http://surl.li/mdjhc> (дата звернення: 01.10.2023).
6. Шевчук Т.В., Сідельник О.П. Практична підготовка студентів вищих навчальних закладів як невід'ємна детермінанта формування їхніх професійних компетенцій. *Науковий вісник НЛТУ України*. Серія економічна. 2017. Вип. 27. № 2. С. 189–192.

Науковий керівник: Кузнєцова Неля Вікторівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри педагогіки та освітнього менеджменту КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

Oleksandr Povolotsky

Graduate of higher education with master's degree
Odessa Regional Academy of In-Service Education
Odesa, Ukraine

PRACTICAL TRAINING AS A FORM OF ORGANISING THE EDUCATIONAL PROCESS

Keywords: educational process, practical training, competence.

Чолак Тетяна Федорівна

здобувач вищої освіти ступеня магістр

КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

м. Одеса, Україна

ІСТОРІЯ ВИВЧЕННЯ ОБДАРОВАНOSTІ У НАУКОВІЙ ДУМЦІ

Ключові слова: обдарованість, дослідження, обдаровані діти, психологія, педагогіка.

Дослідження проблеми обдарованості у Україні мають складну історію. Періоди підвищеного інтересу вчених до проявів високої обдарованості та її розвитку змінювалися періодами заперечення такої проблеми та звинувачень вчених у антинауковості підходу до її вирішення. У 1906-1916 рр. обговорення цієї теми зайняло центральне місце на перших всеукраїнських психологічних з'їздах, які привернули широку громадську увагу і ознаменували «важливу віху у розвитку науки» [1, с. 11]. З'їзди були присвячені питанням теорії та методів психології, співвідношення психології та педагогіки, ролі експерименту у цих науках.

Суперечки відбувалися лише на рівні науки початку XX ст., але деякі дискусійні, особливо теоретичні і методологічні питання досі зберігають свою актуальність, а висловлені ідеї, хоч і були незаслужено забуті тривалий час, знаходять свій відбиток у концепціях обдарованості у XXI ст.

Ця стаття є спробою простежити розвиток у сучасних теоріях, наукових та практико-орієнтованих дослідженнях деяких концептуальних ідей про обдарованість наукового вивчення. Насамперед це стосується ідей про цілісність і складність феномена розумової обдарованості, що включає когнітивну, мотиваційну, емоційну та інші сфери особистості; про підходи до діагностики та розвитку обдарованості дітей у системі освіти; про завдання та методи психолого-педагогічної підтримки дітей з різними видами обдарованості; про цілеспрямовану теоретичну та практичну підготовку фахівців, які працюють з обдарованими дітьми [2, с. 326].

Основи системного розуміння особистості, обдарованості, інтелекту були сформульовані у культурно-історичній психології. Ідеї про «соціальну ситуацію розвитку», «зону найближчого розвитку» та процеси соціальної взаємодії та навчання отримали широке визнання в сучасній світовій психології. Дослідники визначали обдарованість як єдине ціле, що поєднує різні функції та чинники. У педагогічній науці зазначено, що у процесі психічного розвитку «істотним відмінністю під час переходу від одного ступеня до іншого часто не внутрішньо функціональна зміна, а міжфункціональні зміни, зміни міжфункціональних зв'язків, міжфункціональної структури. Виникнення таких нових рухливих відносин, в які ставляться функції одна до одної, ми називатимемо психологічною системою» [5, с. 39]. У сучасній психології, зокрема зарубіжній, під час обговорення джерел та умов розвитку обдарованості часто використовуються загальновідомі поняття та

положення, проте найчастіше їх включення до нових авторських концепцій немає достатнього наукового обґрунтування.

Згодом був заснований новий науковий напрям – диференціальна психофізіологія. На розробленій теоретичній основі, що синтезує гуманітарне та природничо-наукове знання, були проведені масштабні дослідження індивідуальних відмінностей щодо здібностей, які продовжили їхні учні. У руслі психології здібностей виникли напрями, присвячені вивченню спеціальних (математичних, літературних, технічних, художніх, музичних та інших) здібностей. Результати цих досліджень, що стосуються так чи інакше проблеми високих рівнів здібностей та обдарованості, широко представлені у класичних та сучасних наукових публікаціях [4, с. 42]. Особливе місце у тому числі займають дослідження у галузі саме дитячої обдарованості, яка розуміється «як особливо сприятливі внутрішні передумови розумового розвитку, що виступають у дитини в надзвичайно високій сприйнятливості до вчення і в більш виражених творчих проявах» [3, с. 5].

Цілеспрямоване вивчення проблеми виявлення та розвитку обдарованості дітей, у тому числі в контексті освіти, було розпочато у 1988 р. Визнання актуальності цієї проблеми послужило рішенням колегії Державного комітету з питань народної освіти про необхідність розробки спеціальної програми виявлення, підтримки та навчання обдарованих дітей, прийняте за доповіддю про концепцію творчої обдарованості [6, с. 34]. Ця концепція була розроблена на основі аналізу вітчизняної та зарубіжної літератури з психології здібностей та обдарованості, а також власних теоретичних та експериментальних досліджень мислення та творчості [7, с. 22]. У концепції творчої обдарованості сформульовані основні уявлення про обдарованість, її структуру та головні компоненти; про роль дослідницької активності у проявах та розвитку творчої обдарованості дітей у різному віці; про підходи до виявлення та розвитку обдарованості дітей у шкільному навчанні. Концепція базується на інтегративному підході до вивчення обдарованості, згідно з яким обдарованість і талант розуміються як загальні передумови розвитку творчої людини, як творчий потенціал цього розвитку [8, с. 548].

У дослідженнях останніх років тривають роботи, присвячені теоретико-методологічному аналізу нових теорій та моделей обдарованості, емпіричних та експериментальних досліджень розвитку та навчання обдарованих дітей в Україні та за кордоном. Уявлення про системність та динамічність обдарованості сформульовано колективом вчених нашої країни у «Робітничій концепції обдарованості». У більшості вітчизняних досліджень обдарованість розглядається як складна, багатоаспектна, багаторівнева та динамічна система, що стає і розвивається протягом усього життя людини у тісній взаємодії з оточенням, у тому числі у процесі навчання. У зарубіжній науковій літературі з психології також домінують системні та динамічні теорії обдарованості, попри неоднакове розуміння різними авторами її компонентів, їх структури, взаємозв'язків та взаємодій, впливів оточення.

Розширене розуміння обдарованості служить основою нових підходів до виявлення, розвитку та навчання обдарованих дітей, згідно з якими головні цілі цієї роботи не можуть обмежуватися виявленням та навчанням лише тих дітей, які вже демонструють видатні досягнення. Усвідомлена необхідність пошуку та створення

умов й, що сприяють розкриттю потенційних можливостей дітей з високим рівнем здібностей та прагненням до творчого пошуку. Дослідження спрямовані на вивчення когнітивних та некогнітивних особистісних факторів індивідуальної варіативності проявів та розвитку загальної (розумової) та художньої обдарованості у дошкільному та шкільному дитинстві. Ці дослідження спрямовані на розуміння природи обдарованості та високих досягнень обдарованих дітей, що є дуже актуальним для реалізації державної політики у сфері підтримки обдарованої молоді. Вони застосовуються як комплексні методи кількісного, і розгорнутого якісного аналізу особливостей і проблем розвитку обдарованих дітей. Зокрема, результати проведених в лабораторії досліджень свідчать про те, що відмінності між інтелектуально обдарованими дітьми виражені сильніше, ніж у середньому у вибірці їхніх однолітків, причому це стосується як сфери здібностей, так і особистісної та соціальної сфер. Значимість підходу, що враховує не тільки загальні характеристики, властиві інтелектуально обдарованим учням, але і варіативність цих характеристик і траєкторій їх розвитку, визначається розширенням можливостей диференціації навчання та супроводу таких учнів, їх психолого-педагогічної підтримки на різних вікових етапах [9, с. 8].

У дослідженнях описана складність взаємозв'язків когнітивних компонентів у структурі дитячої обдарованості, а також виявлено відмінності між кластерами показників творчого та інтелектуального розвитку у інтелектуально обдарованих дітей порівняно з їх менш здібними однолітками. Показано, що варіативність проявів обдарованості виявляється вже на етапі дошкільного дитинства, виділено групи з різними траєкторіями розвитку обдарованості. У цьому найчастіше спостерігалися траєкторії, які характеризуються творчими проявами у пізнавальній та/або художній сфері, ступінь виразності яких помітно відрізнялася в різних дітей. У циклі досліджень проаналізовано вплив сімейного мікросередовища та дитячо-батьківських відносин у сучасній сім'ї на розвиток загальної обдарованості дітей дошкільного віку, а також вплив освітнього мікросередовища на розвиток старших дошкільнят на етапі підготовки до школи. Дослідження специфіки інтелектуального та особистісного розвитку та проблем, пов'язаних із навчанням у школі та взаємовідносинами з однолітками, які виникають у обдарованих дітей, показало, що джерела цих проблем перебувають у дошкільному дитинстві та багато в чому визначаються умовами сімейного виховання та навчання. На основі отриманих результатів сформульовані рекомендації для психологів-консультантів та батьків із соціальних та емоційно-особистісних проблем дошкільнят з високою загальною обдарованістю.

Однією з найвідоміших ознак обдарованості, особливо у когнітивній сфері, вважається швидкість виконання інтелектуальних завдань. Взаємозв'язки швидкісних (швидкість перероблення інформації) та інших базових характеристик когнітивного функціонування («почуття числа», робоча пам'ять, невербальний інтелект) з проявами обдарованості були виявлені в підлітковому віці, причому зазначені когнітивні характеристики служили предикторами рівня вербальної та образної % та 11,6% варіативності цих показників у 3-х класах [4, с. 42].

Вивченню особливостей емоційно-особистісного та соціального розвитку обдарованих дітей також приділяється значна увага. У вітчизняній та зарубіжній науковій літературі з цих питань представлені думки як про більшу, так і про меншу вразливість інтелектуально обдарованих дітей та підлітків порівняно з іншими однолітками. Дані проведених досліджень загалом не підтримують думку, що інтелектуальна обдарованість школярів більшою мірою пов'язані з проблемами соціально-психологічної дезадаптації. Однак серед обдарованих дітей і особливо підлітків можуть траплятися випадки зіткнення з особливими, унікальними проблемами, що ускладнюють реалізацію їх високого потенціалу та/або викликають переживання, не властиві їх звичайним одноліткам.

Наукові дані про варіативність проявів обдарованості та їх зв'язків з особливостями розвитку обдарованих дітей вказують на необхідність цілеспрямованої підготовки педагогів для роботи з обдарованими дітьми, для впровадження програм їхнього навчання. Створення системи спеціальної підготовки та перепідготовки психолого-педагогічних кадрів для цієї роботи обговорюється як одне з актуальних завдань державної політики у галузі освіти в усьому світі. Дослідження показують, що на ефективність виявлення та підтримки обдарованих дітей можуть негативно впливати непродуктивні імпліцитні теорії педагогів про обдарованість та відповідно неправильна оцінка ними обдарованих учнів. Проведений аналіз вітчизняних та зарубіжних досліджень дозволив визначити дефіцитарні компетенції педагогів: розуміння феномену обдарованості, її природи, різноманітності проявів та видів, а також здатність до виявлення (ідентифікації) обдарованих дітей та їхнього творчого потенціалу. В імпліцитних теоріях вчителів про обдарованих дітей виявляється своєрідний симбіоз життєвих стереотипів та наукових знань, що пояснює стійкість цих уявлень до змін. Розроблено та апробовано тренінг розвитку продуктивних уявлень про творчі прояви школярів та підлітків та здатність вчителя до виявлення творчого потенціалу учнів, показано його ефективність [5, с. 40].

Особливої уваги вимагає вивчення та розробка програм розвитку, навчання та психолого-педагогічної підтримки, орієнтованих на пізнавальні потреби та здібності, емоційно-особистісні та інші особливості інтелектуально обдарованих дітей та підлітків. Центральне місце у цих дослідженнях посідає програма творчого міждисциплінарного навчання «Обдарована дитина», і її реалізована. В основі програми лежать принципи розвитку творчої обдарованості дітей у навчанні, серед яких головними є принципи системності, активності, цінності творчості, новизни, проблемності, мультимодальності, особистісної зацікавленості, діалогічності та самостійності.

У ході реалізації програми «Обдарована дитина» було виконано велику кількість порівняльних досліджень, які продемонстрували її відповідність зазначеним принципам та ефективність у навчанні інтелектуально обдарованих школярів [3, с. 8]. Так, у дослідженні пізнавальної активності та креативності школярів з високими інтелектуальними здібностями показано, що в умовах освітнього середовища з високими рівнями когнітивної складності, діалогічності та цінності творчої активності дитини такі діти виявляють достовірно більш високі показники вербальної креативності, а також рівня пізнавальної активності, ніж їхні інтелектуально обдаровані однолітки, які навчаються у типовому (традиційному)

освітньому середовищі [4, с. 43]. Сучасні дослідження процесу навчання обдарованих та талановитих школярів із застосуванням стратегій акселерації (прискорення) та/або збагачення (розширення та ускладнення змісту) демонструють позитивний вплив програм, що використовують такі стратегії, на розвиток обдарованості цих учнів. Емпіричні дані про результати та реалізації стратегії збагачення для обдарованих дітей на середньому ступені шкільної освіти свідчать на користь ефективності програми «Обдарована дитина» [5, с. 41].

Наші дослідження продовжують розвиток концепцій творчої обдарованості та вікової обдарованості у розумінні цілісності, системної організації та вікової динаміки дитячої обдарованості. Загальна обдарованість дітей сприймається як високий творчий потенціал – єдина і цілісна характеристика дитини, що складається у процесі його психічного розвитку на результаті системної взаємодії особистісних властивостей і умов оточення і що становить особливо сприятливу внутрішню передумову подальшого розвитку. Основні завдання досліджень включають розробку наукових основ, принципів та методів виявлення та розвитку обдарованих та талановитих дітей на етапах дошкільного та шкільного дитинства, а також створення та впровадження нових технологій навчання для дітей з різними видами та рівнями обдарованості, їх психолого-педагогічної підтримки. Нині дослідження виконуються в руслі однієї з головних тенденцій сучасної психології у розв'язанні проблем розвитку обдарованих дітей – прагнення побудувати збалансовану систему освіти, в якій сприятливі умови будуть створені для всіх контингентів дітей, у тому числі обдарованих, відповідно до їх специфічних пізнавальних потреб та можливостей. Ідеї про необхідність побудови саме такої системи освіти, що сприяє розвитку обдарованості дітей, залишаються актуальними в сучасному світі, що все більш швидко змінюється.

Список використаних джерел

1. Антошак О. Розуміння – розум – творчість. К.: вид. дім «Шкільний світ»: вид. Л. Галіцина, 2006. 112 с.
2. Дяченко Л.В. Умови організації взаємодії вчителя з учнями як фактор розвитку здібностей дитини. Обдарована особистість – пошук, розвиток, допомога. К.: Гнозис, 1998. С. 326–331.
3. Кремень В.Г. Інноваційний вектор освіти як виклик часу. *Наукові записки Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України* /За ред. акад. С.Д. Максименка. К.: Ніка-Центр, 2010. Вип. 38. С. 5–18.
4. Кульчицька О. І. Діагностика рівня розвитку творчих здібностей. *Обдарована дитина*. 2007. № 1. С. 42–44.
5. Кульчицька О. І. Методика діагностики інтелектуальної обдарованості. *Обдарована дитина*. 2007. № 1. С. 39–41.
6. Онацький В. М. Всі діти обдаровані. *Обдарована дитина*. 2001. № 6. С. 34–42.
7. Онацький В. М. Спостереження як метод діагностики обдарованості. *Обдарована дитина*. 2006. № 5. С. 22–30.

8. Пилипенко Л.І., Семенова Р.О. Психолого-педагогічні вимоги до вчителів шкіл нового типу. Обдарована особистість – пошук, розвиток, допомога. К.: Гнозис, 1998. С. 548–553.
9. Семенова Р.О. Обдарованість як проблема сучасної освіти. Актуальні проблеми психології: *Психологія обдарованості*: зб. н. праць / за ред. С.Д.Максименка та Р.О.Семенорвої. Т. VI. Вип. 5. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2010. С. 7–23.

Науковий керівник: Кравчук Оксана Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

Tatyana Cholak

Graduate of higher education with master's degree
Odessa Regional Academy of In-Service Education
Odesa, Ukraine

HISTORY OF THE STUDY OF GIFT IN SCIENTIFIC THOUGHT

Keywords: giftedness, research, gifted children, psychology, pedagogy.

Дискусійна панель II

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ: ПРОФЕСІЙНИЙ ТА ОСОБИСТІСНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНИХ ТА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Галкіна Діана Сергіївна

здобувач вищої освіти ступеня магістр

КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
м. Одеса, Україна

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Ключові слова: дошкільний навчальний заклад, професійний розвиток, особливості управління професійним розвитком, педагогічний працівник.

Дошкільна освіта є ключовим етапом в розвитку дитини, і ефективність цього процесу визначається не лише вміннями і знаннями педагогів, але й їхнім професійним розвитком. Педагогічні працівники у закладах дошкільної освіти (ЗДО) відіграють важливу роль у формуванні майбутнього покоління. Особливості управління професійним розвитком педагогічних працівників у ЗДО містять низку факторів, що відображають специфіку цього сектора освіти [5].

У закладі дошкільної освіти працюють спеціалісти різних напрямків, такі як вихователі, методисти, психологи, логопеди та інші фахівці, які сприяють високій якості розвитку дітей через застосування різноманітних педагогічних методів та підходів до їх навчання та виховання. Аналіз наукових праць (О. Алеко, Г. Беленька, А. Богуш, С. Дьома, Л. Мартинець [1; 2; 4; 6]) надав можливість визначити основні особливості управління професійним розвитком педагогічних працівників ЗДО такі як урахування індивідуальних потреб професійного розвитку кожного педагогічного працівника та формування його індивідуального освітнього маршруту; методична робота в ЗДО; залучення до співпраці та самонавчання інших колег-фахівців; комунікація з батьками вихованців; оцінка педагогом власного професійного розвитку.

Дошкільний вік – це період, коли діти найбільш вразливі та швидко розвиваються. Педагоги, які працюють з цією віковою групою, постійно оновлюють свої знання та навички, враховуючи сучасні підходи до виховання та навчання. Підтримуючи індивідуальний підхід до професійного розвитку, кожний педагог має свої сильні та слабкі сторони, а також власні професійні цілі [6]. Тому управління професійним розвитком базуватися на аналізі потреб кожного працівника та розробці індивідуальних планів підвищення кваліфікації.

Методична робота в ЗДО передбачає цілісність системи заходів і дій, що спрямовані на всебічне підвищення професійної майстерності вихователів, на узагальнення і розвиток творчого потенціалу всього педагогічного колективу та досягнення оптимальних результатів навчання, виховання і розвитку дошкільників. Державні нормативно-правові акти, науково-педагогічні дослідження, технології навчання та виховання, методичні рекомендації, навчальні плани та програми, інструктивно-методичні матеріали з актуальних проблем дошкілля є основою якісної методичної роботи в ЗДО. Щоб забезпечити подальший розвиток української дошкільної освіти, необхідно запровадити нову систему роботи для педагогів та підвищити рівень їх професійної майстерності. Організація методичної роботи у дошкільних навчальних закладах є ключовим елементом розв'язання цієї задачі [4].

Слід зауважити, що менторство та колегіальна підтримка грають важливу роль у професійному розвитку педагогів. Досвідчені колеги допомагають молодим працівникам адаптуватися до особливостей роботи в дошкільному закладі та надають корисні поради [3].

Комунікація є провідною у взаємодії між педагогами та батьками, сприяючи покращенню якості навчання та виховання дітей. Слід зазначити, що комунікація покликана створити партнерський і довірчий зв'язок між ЗДО та сім'єю. По-перше, батьки є найближчими і найважливішими людьми в житті дитини. Вони мають право знати про здобутки, труднощі своєї дитини в навчанні та стосунки з однолітками. Тому зворотний зв'язок є обов'язковою умовою співпраці з батьками вихованців. По-друге, ефективна комунікація дозволяє вчасно виявляти будь-які проблеми, що можуть виникати в процесі навчання та сприяє обговоренню та пошуку оптимальних рішень. По-третє, комунікація створює сприятливу атмосферу довіри та взаєморозуміння. По-четверте, через комунікацію відбувається заохочення батьків брати активну участь у житті ЗДО, залучення їх до спільних заходів та проєктів. Активні батьки мають можливість бути в курсі навчання своєї дитини, а педагоги, своєю чергою, отримують більше інформації про дитину, її потреби та здібності, що допомагає будувати індивідуальний підхід до кожного вихованця.

Успішне управління професійним розвитком педагогічних працівників передбачає його оцінку. Оцінка педагогом власного професійного розвитку полягає в тому, що вона дозволяє педагогам критично оцінити свою роботу, рефлексувати над власними здібностями, виявляти сильні та слабкі сторони педагогічної практики та активно працювати над її удосконаленням.

Підсумовуючи зазначимо, що особливості управління професійним розвитком педагогічних працівників в закладі дошкільної освіти визначаються специфікою роботи з маленькими дітьми та вимагають індивідуального підходу, методичної роботи, менторства, застосування інноваційних методів, комунікації з батьками, оцінки професійного розвитку. Лише завдяки такому комплексному підходу можна забезпечити якісну та ефективну дошкільну освіту, що сприятиме гармонійному розвитку маленьких дітей і підготовці їх до майбутнього навчання.

Список використаних джерел

1. Алеко О., Дьома С. Співпраця закладу дошкільної освіти та родини – необхідність і вимога сьогодення. *Збірник наукових праць ДДПУ ім. І. Франка «Людинознавчі студії»*. 2021. Вип. 12/44. Педагогіка. С. 11–17.

2. Беленька Г. В. *Дошкільний заклад і родина: співпраця заради дитини. Дошкільне виховання*. 2019. № 2. С. 3–7.
3. Биков В. Ю. *Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія*. Київ : Атіка, 2008. 684 с.
4. Богуш А. М. *Методична робота в закладах дошкільної освіти : навч. посіб.* Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2022. 200 с.
5. Борова Т. А. *Адаптивне управління професійним розвитком науково-педагогічних працівників вищого навчального закладу : монографія / за заг. та наук. редакцією д-ра пед. наук, професора Г. В. Єльнікової*. Харків: Мачулін, 2017. 128 с.
6. Мартинець Л. А. *Управлінська діяльність керівника навчального закладу : навч. посіб.* Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2018. 196 с.

Науковий керівник: Воронова Світлана Віталіївна, кандидат педагогічних наук, завідувачка науково-методичної лабораторії управлінської діяльності та забезпечення якості освіти, старший викладач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

Diana Galkina

Graduate of higher education with master's degree
Odessa Regional Academy of In-Service Education
Odesa, Ukraine

FEATURES OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT MANAGEMENT OF TEACHING EMPLOYEES IN PRE-SCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS

Keywords: preschool educational institution, professional development, features of professional development management, pedagogical worker.

Горбик Ірина Володимирівна

здобувач вищої освіти ступеня магістр
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
м. Одеса, Україна

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Ключові слова: інтерактивні технології, комунікативна компетентність.

Використання інтерактивних технологій у освітньому процесі для формування комунікативної компетентності майбутніх педагогів має велике значення, адже

комунікативність передбачає здатність ефективно спілкуватися, розуміти і бути зрозумілим у різних контекстах та з аудиторіями різного складу. Умови онлайн навчання не зменшують, а посилюють актуальність розробки питань використання інтерактивних технологій в професійній педагогічній освіті.

Метою нашого дослідження стало теоретичне обґрунтування і емпіричне дослідження розвитку комунікативної компетентності майбутніх педагогів засобами інтерактивних технологій.

Різним аспектам проблеми використання інтерактивних технологій присвячені праці Л. Варзацької, Л. Кратасюк, О. Пометун, М. Скрипник та ін. Впровадження інтерактивних технологій у навчальному процесі закладів вищої освіти досліджують: О. Бабакіна, Н. Волкова, С. Сисоева та інші. Структура комунікативної компетентності майбутніх педагогів є предметом наукових праць: Н. Бібик, Н. Волкової, Г. Тимошко та ін.

Аналіз теоретичних джерел засвідчує, що використання терміну «інтерактивний» не є сталим, зустрічаються такі трактування, як «інтерактивне навчання», «інтерактивна технологія», «інтерактивні технології», «інтерактивні форми та методи» та ін. Спільним для цих понять є те, що мова йде про двобічний процес взаємодії, у якому відбувається обмін інформацією, вміннями, досвідом між здобувачем та викладачем або між здобувачами.

Оскільки наше дослідження проводиться на матеріалах вищої школи, то ми звертаємось до твердження С. Сисоевої, яка зазначає, що «інтерактивне навчання характеризує такий процес навчання, який побудований на взаємодії студента з навчальним оточенням, навчальним середовищем; ґрунтується на психології людських взаємин і взаємодій; сутність якого полягає в організації спільного процесу пізнання, коли знання здобуваються в спільній діяльності через діалог студентів між собою й викладачем» [3, с. 5].

Використання інтерактивних технологій допомагає здобувачам розвивати цифрові навички, критичне мислення та проблемно-орієнтовану думку. Саме інтерактивні технології можуть зробити навчання цікавим та захоплюючим, що сприяє посиленню професійної мотивації та бажання навчатися, бо є важливим інструментом, що застосовується в сучасному освітньому процесі.

Інтерактивні технології стають феноменом освіти, які мають свою сферу діяльності: допомагають створити зручне та стимулююче освітнє середовище, сприяють активній участі здобувачів та покращують їх розуміння навчального матеріалу.

З погляду Н. Волкової, «інтерактивні технології навчання – сукупність методів, засобів і форм організації навчання, що забезпечують активний характер взаємодії учасників навчального процесу на засадах співпраці та співтворчості й спрямовані на досягнення поставлених дидактичних цілей» [1, с. 14].

Проаналізувавши вище зазначені визначення, ми можемо стверджувати, що інтерактивне навчання – це значуща форма організаційної діяльності, яка створюється в комфортних умовах навчання для вдосконалення комунікативної компетентності студентів, їх інтелектуальної спроможності, фахового зростання.

Інтерактивність є також характерною особливістю сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що сприяє встановленню суб'єкт-суб'єктної взаємодії

викладача і здобувачів вищої освіти на основі активізації процесів емпатії, рефлексії тощо.

На думку Н. Волкової та О. Лебідь, «комунікативна компетентність є здатністю здійснювати ефективну взаємодію; встановлювати й підтримувати необхідні контакти з іншими людьми; інтегральною якістю особистості, що містить як складові цінності, мотиви, установки, знання, уміння, навички та виконує функцію адекватного функціонування особистості в соціумі» [2, с. 170].

Дослідження показують, що використання інтерактивних технологій для розвитку комунікативної компетентності майбутніх педагогів може мати кілька переваг. Воно сприяє активному залученню студентів до освітнього процесу, забезпечує більше можливостей для практичного застосування набутих знань і вмінь, розвиває навички спільної роботи та командного духу. Крім того, використання інтерактивних технологій може підвищити мотивацію студентів до навчання, розвитку комунікативних навичок, професійного становлення в цілому.

Зазначимо, що застосування інтерактивних технологій в освітньому процесі передбачає зміни в поведінці здобувачів, спільне розв'язання проблеми, зникає домінантність в групі. За допомогою використання творчих завдань, рольових ігор, вправ, майбутні педагоги навчаються моделювати ролі, вільно комунікувати, отримувати зворотний зв'язок.

Використання інтерактивних технологій з метою формування комунікативної компетентності є співпрацею між здобувачами та викладачами, де результати навчання досягаються за допомогою взаємних зусиль. Інтерактивна модель навчання у системі вищої освіти передбачає не тільки активну участь здобувачів вищої освіти як суб'єктів освітнього процесу, але і формує відповідальність за свою діяльність, що відповідає принципу студентоцентрованого навчання.

Таким чином, використання інтерактивних технологій в освітньому процесі вищої школи відповідає завданням формування комунікативної компетентності майбутніх педагогів.

Список використаних джерел

1. Волкова Н. П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с.
2. Волкова Н. П., Лебідь О. В. Формування комунікативної компетентності майбутніх докторів філософії в умовах аспірантури. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля*. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. № 2 (20). 2020. С. 168–179.
3. Сисоева С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. Київ : ВД «ЕКМО», 2011. 324 с.

Науковий керівник: Кузнецова Неля Вікторівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри педагогіки та освітнього менеджменту КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

Iryna Horbyk

Graduate of higher education with master's degree
Odessa Regional Academy of In-Service Education
Odesa, Ukraine

**INTERACTIVE TECHNOLOGIES AS A TOOL
FOR THE DEVELOPMENT OF COMMUNICATIVE COMPETENCE
OF FUTURE TEACHERS**

Key words: interactive technologies, communicative competence.

Димитрічак Тетяна Олександрівна

здобувач вищої освіти ступеня магістр
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
м. Одеса, Україна

**ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
ДО ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ
В ПРОЦЕСІ ОСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ**

Ключові слова: змішане навчання, технології змішаного навчання, інформаційно-комунікаційні технології.

Нині питання безпечної організації освітнього процесу всіх закладів освіти посідають перші місця. До початку пандемії CORONA-вірусу та запровадження воєнного стану значна частина педагогічних працівників та здобувачів освіти не були знайомі з поняттям «змішане навчання». Та реалії сьогодення змусили всю систему освіти не тільки познайомитись з цим поняттям, а й активно впроваджувати його в освітній процес. Якщо питання змішаного навчання досить активно розробляються в останні роки, то проблемі підготовки майбутніх педагогів до його реалізації приділяється недостатньо уваги, що і обумовило вибір теми нашого дослідження та його актуальність.

Мета нашого дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та емпіричному дослідженні підготовки здобувачів педагогічних спеціальностей до використання технологій змішаного навчання в процесі освітньої підготовки.

Проблемі технології змішаного навчання присвятили праці такі зарубіжні науковці: І. Алєн, К. Бонк, К. Генрі, Ч. Грехем, М. Грубер, Г. Маєр, К. Манварінг, А. Норберг, К. Спрін, Х. Стакер, Д. Тракслер, Б. Хан, М. Хорн. Засади змішаного навчання увійшли до кола наукових інтересів таких українських учених як К. Бугайчук, С. Березенська, О. Колгатін, В. Кухаренко, М. Олійник, Н. Рашевська,

О. Спірін, Є. Смирнова-Трибульська, А. Стрюк, Г. Ткачук, Ю. Триус, М. Умрик. Питання проектування змішаного навчання та методики його реалізації розкрито в дослідженнях М. Кадемії, В. Ланських, В. Лукіна, М. Миклюка, Н. Морзе, В.Свиридюка та ін.

Термін «змішане (гібридне) навчання» почав широко використовуватися у методах навчання після публікації в 2006 році К. Бонком і Ч. Гремом книги «Довідник змішаного навчання». Автори використали термін «суміші», під яким розуміли навчання як поєднання «навчання «обличчям до обличчя» (face-to-face instruction) з навчанням за допомогою комп'ютера (computer-mediated instruction)» [3, с. 49].

За визначенням українських науковців А. Стрюка, Ю.Триуса, В. Кухаренка, «змішане навчання – це цілеспрямований процес здобування знань, умінь та навичок в умовах інтеграції аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності суб'єктів освітнього процесу на основі використання і взаємного доповнення технологій традиційного, електронного, дистанційного та мобільного навчання при наявності самоконтролю студента за часом, місцем, маршрутами та темпом навчання» [3, с. 51].

Ми підтримуємо думку про те, що змішане навчання – це комбінація педагогічних теорій і технологій. Без сучасних технологій реалізація змішаного навчання стає неможливою. Але для здобувачів освіти така організація освітнього процесу не є чимось недосяжним, адже ми маємо справу з «цифровим поколінням». Для здобувачів ця форма є тільки новим викликом [2, с.74].

Питання підготовки здобувачів вищої освіти педагогічних спеціальностей до використання технологій змішаного навчання розкриті у небагатьох публікаціях, серед яких варто назвати роботи К. Осадчої, В. Осадчого, О. Спіріна.

Теоретичний аналіз досліджуваної проблеми дозволяє виокремити декілька підходів до його розуміння: поєднання онлайн та офлайн навчання; різні підходи до відсоткового структурування аудиторного навчання, самостійної роботи та інші.

Існують багато моделей змішаного навчання. В останні роки широкого розповсюдження набула «технологія «перевернутого класу» (flipped classroom)». Технологія передбачає перестановку головних етапів навчального процесу. Теоретичний матеріал переходить на самостійне опрацювання з переглядом підготовлених відеолекцій, які записав викладач або добув з незаборонених джерел, а виконання практичних завдань і обговорення найважливіших питань, під керівництвом викладача, здійснюється в аудиторії. Контроль-оцінювання засвоєного здійснюється як самостійно в електронному середовищі (наприклад, відповіді на запитання після перегляду відеолекцій, тести для самоконтролю), так і в процесі аудиторної роботи під контролем викладача [3, с. 60]. Ми вважаємо, що використовуючи технологію «перевернутого класу» в процесі освітньої підготовки здобувачів педагогічних спеціальностей, ми розвиваємо комунікативну компетентність студентів. Це відбувається при особистому спілкуванні здобувачів на аудиторних заняттях і під час самостійної роботи в електронному середовищі за участю у вебінарах, онлайн конференціях, форумах і групових дискусіях. Працюючи

в електронному освітньому середовищі, здобувачі легко долають психологічні бар'єри, невпевненість і дискомфорт.

Ефективне впровадження змішаного навчання неможливе без використання комп'ютерних технологій. Використання викладачами ІКТ у своїй професійній діяльності дає змогу сформувати ІКТ-компетентність як окрему складову професійної компетентності. Українським вченим О. Спіріним було визначено «інформаційно-комунікаційну компетентність, точніше інформаційно-комунікаційно-технологічну компетентність, або ІКТ-компетентність як підтверджену здатність особистості використовувати на практиці інформаційно-комунікаційні технології для задоволення власних індивідуальних потреб і розв'язування суспільно-значущих, зокрема, професійних, задач у певній предметній галузі» [1, с. 13].

Попередній аналіз документів, які розкривають структуру і зміст сучасної педагогічної освіти, зокрема, навчальних програм, робочих програм навчальних дисциплін, силабусів, навчально-методичного забезпечення дозволяє зробити висновок про те, що підготовка майбутніх педагогів до змішаного навчання більше декларується та використовується як інструмент їх власного навчання. На нашу думку, формування відповідної компетентності передбачає теоретичну підготовку та розробку відповідних завдань до практичних робіт та педагогічної практики.

Змішане навчання в умовах воєнного стану вирішує багато складних викликів, яких зазнала освіта в Україні. Разом з тим, воно потребує теоретичної розробки, методичного забезпечення та підготовки педагогічних кадрів до його ефективного впровадження.

Список використаних джерел

1. Осадча К. П., Осадчий В. В., Спірін О. М., Круглик В. С. Використання технологій змішаного та дистанційного навчання у педагогічній підготовці бакалаврів професійної освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2016. С.155–160.
2. Педагогічні аспекти відкритого дистанційного навчання: монографія. За ред.: О.О Андрєєва, В.М. Кухаренка. Харків 2013. 212 с.
3. Теорія та практика змішаного навчання: монографія / В.М. Кухаренко та ін. за ред. В.М. Кухаренка. Харків, 2016. 284 с.

Науковий керівник: Кузнєцова Неля Вікторівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри педагогіки та освітнього менеджменту КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

Tatyana Dymytrichak

Graduate of higher education with master's degree
Odessa Regional Academy of In-Service Education
Odesa, Ukraine

TRAINING OF PEDAGOGICAL SPECIALISTS TO USE BLENDED LEARNING TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF EDUCATIONAL TRAINING

Keywords: mixed learning, mixed learning technologies, information and communication technologies.

Фігель-Цимбалюк Ганна Олександрівна

здобувач вищої освіти ступеня магістр

КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

м. Одеса, Україна

СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ ПЕДАГОГА ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ У БАЗОВІЙ ШКОЛІ

Ключові слова: готовність педагога до діяльності, діяльнісний підхід, структура готовності, базова школа.

Професійну готовність необхідно розглядати з погляду якісної підготовленості суб'єкта до включення до педагогічної діяльності, особливість якої полягає в тому, що вона формується в тісному взаємозв'язку загально педагогічних та спеціальних знань, умінь та навичок з потребами та інтересами вчителя.

Готовність вчителя до впровадження діяльнісного підходу являє собою складний та багатогранний комплекс особистісно-професійних характеристик, системну інтегративну професійну якість, що надає можливість ефективно застосовувати в освітньому процесі діяльнісні методи, зміст якої складає інтеграція ціннісного, когнітивного і конструктивного компонентів [2].

Готовність вчителів до реалізації діяльнісних підходів в роботі розуміється як складне особистісно-професійне утворення, системна інтегративна професійна якість, що детермінує їх здатність ефективно реалізовувати принципи діяльнісного підходу в освіті та зміст якої складає інтеграція ціннісного, когнітивного і конструктивного компонентів. Основними сутнісними характеристиками готовності вчителя до реалізації діяльнісного підходу є наступні: наявність професійних умінь та знань; наявність ціннісних орієнтирів та когнітивізм [1].

Готовність до реалізації діяльнісного підходу складається з наявності певного рівня сформованості у вчителя складників, що утворюють цю діяльність [1]. Виходячи з аналізу структурних компонентів діяльності та готовності до неї, у структурі готовності педагога до реалізації діяльнісного підходу у базовій школі можна виокремити певні компоненти:

1. Вміння ставити відкриті запитання. Постановка відкритих питань – добрий спосіб отримання нової, розгорнутої інформації, яку складніше отримати за допомогою закритих питань. Вміння ставити відкриті питання характеризує готовність педагога до діяльнісного підходу та професіоналізм педагога, розуміння сутності діяльнісного методу.
2. Вміння залучати дітей до співпраці. Це вміння налагодити комунікації між учасниками освітнього процесу. Таке спілкування може мати різні формати, але всіх їх об'єднують такі риси повага до іншої людини; відкритість конструктивність; неформальність.
3. Вміння віддавати ініціативу учням. Педагог повинен вміти окрім знання та викладання свого предмету – навчати через викладання креативності,

співпрацювати з учнями і формувати позитивну атмосферу в класі, сприяючи тим самим зростанню учнів, появі віри у свої сили. Педагог повинен вміти створити зацікавленість дітей та зрозумівши це віддавати їм ініціативу [3].

4. Вміння створювати атмосферу радості та пізнання. Вміння створювати атмосферу радості від праці та навчання, формування в учнів почуття власної гідності. Спрямованість на формування особистості дитини як успішної та готової до труднощів та їх подолання. Наближення освітнього процесу до реалій.
5. Здатність до рефлексії. Здатність педагога співвідношення себе та можливостей власного Я з тим, що вимагає обрана професія, разом із наявними уявленнями про неї. Ці уявлення є доволі динамічними, можуть розвиватися.
6. Відкритість до нового. Прийняття інновацій, пошук нової інформації, постійне вдосконалення, бажання бути сучасним.
7. Відданість професії. Залученість (заглибленість) в роботу як аспект відданості, лояльність до власної професійної діяльності.
8. Вміння гнучко актуалізувати знання з різних освітніх галузей. Наявність вміння гнучко мислити та мати в різних галузях та можливість їх використовувати в різних ситуаціях, під час викладання інших предметів.
9. Креативність. Наявність творчо мислити в процесі педагогічної діяльності, що не стимулюється ззовні, а є внутрішнім станом. Постійне самовдосконалення є ознакою високого професіоналізму та готовності до діяльнісного підходу. Творчість є необхідною складовою праці вчителя. Без неї неможливий педагогічний процес.
10. Спостережливість і увага до «поля» («бачити поле»). Вміння цілеспрямовано та планомірно сприймати об'єкти, якими зацікавився педагог, що допомагає дослідити об'єкт в розвитку, визначити його трансформацію.

Вищезазначені компоненти не є вичерпними та можуть доповнюватися в процесі вивчення поняття готовності, сутності діяльнісного підходу та особливостей вимог до освітнього процесу в базовій школі тощо.

Список використаних джерел

1. Гура О, Рома Т. Діяльнісний підхід у базовій середній освіті: від педагогічної теорії до освітянської практики. URL: https://znayshov.com/News/Details/naukovometodychnyi_posibnyk_nova_ukrainska_shkola_u_bazovii_serednii_osviti.
2. Кавуненко Н. В. Визначення змісту та структури особистісної готовності до професійної діяльності. Студентський альманах: зб. магістер. робіт, Ін-т менедж. та психології ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти» НАПН України, 2012. URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/stud_almanah/.
3. Федірков Ж. В. Підготовка вчителя до впровадження інновацій в освітній процес нової української школи. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, (208), 2022. С. 245–251. URL: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2023-1-208-245-251>.

Науковий керівник: Кузнєцова Оксана Володимирівна, кандидат психологічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної та соціально-гуманітарної діяльності КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

Hanna Figel-Tymbaliuk

Graduate of higher education with master's degree
Odessa Regional Academy of In-Service Education
Odesa, Ukraine

STRUCTURE OF READINESS TO IMPLEMENT AN ACTIVITY APPROACH IN PRIMARY SCHOOL

Keywords: teacher's readiness for activity, activity approach, structure of readiness, basic school.

Червонюк Олена Василівна

здобувач вищої освіти ступеня магістр
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
м. Одеса, Україна

САМОРОЗВИТОК ПЕДАГОГА: ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ УСПІШНОЇ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ

Ключові слова: саморозвиток, самореалізація, професійна реалізація, самовиховання, професійна компетентність.

На сучасному етапі розвитку суспільства освіта відіграє ключову роль у формуванні майбутнього керівництва, розвитку науки, технологій та культури. Педагоги відіграють найважливішу роль у цьому процесі, оскільки вони відповідають за передачу знань, формування навичок та виховання цінностей учнів. Проте сучасна освітня парадигма зазнала значних змін, і вчителі повинні постійно адаптуватися до нових вимог та викликів, щоб ефективно виконувати свою місію. Один зі способів забезпечити високий рівень професійної підготовки та відповідати вимогам сучасності – це постійний саморозвиток педагога.

У словнику української мови наводиться визначення поняття «самоосвіта» – здобуття знань самостійним навчанням поза навчальним закладом, переважно без допомоги вчителя [1].

Процеси оновлення в усіх сферах життєдіяльності українського суспільства вимагають суттєвих змін освітньої галузі. Інтеграція у світовий та європейський освітній простір, перехід до нових освітніх моделей, запровадження інноваційних

технологій, навчання визначаються як важливі завдання модернізації вітчизняної освіти. Основні положення стратегічних змін знаходять своє відображення у нормативно-правових документах (Закон України «Про дошкільну освіту», «Базовий компонент дошкільної освіти», «Національна доктрина розвитку освіти» та інше). Самоосвіта є важливою складовою виконання професійних обов'язків педагога (вихователя ЗДО), необхідний засіб у процесі вирішення усіх завдань щодо саморозвитку. Враховуючи вище сказане, виникла потреба у дослідженні науковцями проблеми саморозвитку педагога.

Теоретичні основи самоосвіти були започатковані в різні періоди історії людства і виникали під впливом різних філософських, педагогічних та соціокультурних течій. Необхідність саморозвитку педагога, на думку В.О.Сухомлинського, зумовлена тим, що дитина як об'єкт навчання та виховання весь час змінюється: «повсякчас змінюється, завжди новий, сьогодні не той що вчора» [2, с. 421].

Концепція життєвого навчання виникла як концепція, яка підкреслює постійну потребу в навчанні протягом усього життя. Ця ідея підкреслює важливість самоосвіти і навчання впродовж усього життя для досягнення успіху в сучасному світі.

Розвиток онлайн-освіти та дистанційного навчання: з появою інтернету та технологій дистанційного навчання самоосвіта стала більш доступною та зручною. Цей розвиток відкрив безмежні можливості для самостійного навчання та розвитку.

В науково-педагогічній літературі проблема самовиховання педагогічних працівників приділяється певна увага. Самовиховання – виховання самого себе, воно сприяє самостійності думки, самоперевірці звільненню від недоліків, невіддільне від усвідомлення своєї особистості відповідальності за свої висновки та вчинки, за свою власну долю [3].

Термін «компетентність» покладений в основу Концепції «Нова українська школа», законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», якими під компетентністю розуміється «динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [4, с. 10].

Професійна компетентність вчителя – це результат творчої професійної діяльності та інтегрований показник особистісно-діяльнісної сутності педагога. Поняття професійної компетентності виражає єдність теоретичної та практичної готовності вчителя здійснювати педагогічну діяльність і характеризує його професіоналізм [5].

Професійна компетентність грає важливу роль у можливості успішної професійної самореалізації педагога. Професійна компетентність включає в себе набір знань, навичок, досвіду та вмінь, необхідних для виконання конкретної роботи чи завдання.

Відповідно до визначення Міжнародного департаменту стандартів для навчання, досягнення та освіти (International Board of Standards for Training, Performance and Instruction (IBSTPI)) поняття компетентності включає набір пов'язаних між собою знань, навичок і ставлень, які надають людині можливість

ефективно виконувати певні функції або виконувати діяльність певної професії, спрямовані на досягнення певних стандартів у професійній галузі [6, с. 1].

Самореалізація – реалізація свого творчого, людського потенціалу [7].

Самоактуалізація – властивість особистості, яка виявляється в її прагненні до як найповнішої самореалізації та самовдосконалення, самосності, бажанні бути тим, ким вона може бути [8].

За А. Маслоу проблема самоактуалізації є найвищою потребою людини, відповідно до («піраміди потреб»). Відповідно до його теоретичних положень, людина здатна до задоволення більш високих (з піраміди) потреб тільки після того, як задоволені нижчі. Отже, щоб людина змогла самоактуалізуватися, їй спочатку необхідно задовольнити всі інші потреби відповідно до піраміди [8].

Таким чином, аналіз ключових понять стверджує що, саморозвиток педагога є важливим фактором у забезпеченні якісної освіти та розвитку сучасного педагога. Вчителі, які надають пріоритет саморозвитку, здатні більше сприяти розвитку своїх учнів і ефективному функціонуванню освітньої системи в цілому. Професійний саморозвиток педагогічного працівника – це свідомо робота щодо вдосконалення особистості, спрямована на розвиток фахових знань, умінь і навичок, неперервний особистісний розвиток і успішну професійну реалізацію.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. - К.; Ірпінь : Перун, 2005. 1290 с.
2. Сухомлинський В.О. Сто порад вчителю / В.О.Сухомлинський // вибр. тв.: 5 т. – К. : Рад. Шк., 1976.- Т. 2. С. 419–654.
3. Словник української мови: в 11 томах. Том 9, 1978. С. 30. Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/samovykhovannja>.
4. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
5. Державна служба якості освіти України. Режим доступу: <https://sqe.gov.ua/ocinyuvannya-15-profkompetentnostey-vchyteliiv-sertyfikaciya>.
6. Spector, J. Michael-de la Teja, Ileana. ERIC Clearinghouse on Information and Technology Syracuse NY. Competencies for Online Teaching. ERIC Digest. Competence, Competencies and Certification. P.1-3. Режим доступу: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED456841.pdf>.
7. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. - К.; Ірпінь : Перун, 2005. 1291 с.
8. Самоактуалізація // Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України; головний редактор. В. Г. Кремін. К. : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

Науковий керівник: Кравчук Оксана Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту

Olena Chervonyuk

Graduate of higher education with master's degree
Odessa Regional Academy of In-Service Education
Odesa, Ukraine

**TEACHER SELF-DEVELOPMENT AN IMPORTANT COMPONENT OF A
SUCCESSFUL EDUCATIONAL SYSTEM**

Keywords: self-development, self-realization, professional realization, self-education, professional competence.

Дискусійна панель III

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ: УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ ТА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Бурачковська Світлана Сергіївна

здобувач вищої освіти ступеня магістр

КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

м. Одеса, Україна

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: АЛГОРИТМ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ключові слова: академічна доброчесність, емпіричне дослідження, анкетування, спостереження.

Академічна доброчесність є одним із критеріїв якості освіти. Дотримання принципів академічної доброчесності – це отримання якісних знань, задоволення від процесу здобуття освіти та власних досягнень, почуття самоповаги, довіра між усіма учасниками освітнього процесу. Опрацювання наукової літератури з питань дотримання принципів академічної доброчесності з'ясувало, що більшість досліджень проводилось для вивчення зазначеної проблематики у закладах вищої освіти (ЗВО) (Т. Добко, В. Турчиновський [3]) та в науковій діяльності (А. Артюхов, І. Дегтярьова, Н. Сорокіна [1]). Але ж освіта не починається з ЗВО. Головна умова виховання доброчесного науковця і підвищення якості освіти – це реалізовувати політику академічної доброчесності починаючи з початкової школи та підвищувати рівень обізнаності педагогічних працівників, здобувачів освіти, батьків та громадськості в питаннях академічної доброчесності. Тому керівник закладу загальної середньої освіти (ЗЗСО) зобов'язаний постійно контролювати рівень поінформованості учасників освітнього процесу з питань академічної доброчесності та забезпечувати реалізацію політики академічної доброчесності, проводячи щорічне дослідження в комплексі вивчення системи забезпечення якості освіти.

З метою визначення рівня обізнаності учасників освітнього процесу в питаннях реалізації політики академічної доброчесності та визначення шляхів її удосконалення в управлінні ЗЗСО на базі Одеського ліцеї №5 Одеської міської ради було проведено дослідження. Загальна кількість респондентів, що взяла в ньому участь становила 491 особу.

Під час проведення дослідження було використано наступний інструментарій: вивчення документації (наявність положення про академічну доброчесність, протоколи педагогічних рад закладу); спостереження (за навчальним заняттям, освітнім середовищем); опитування (самоаналіз: заступники директора, директор;

анкетування батьків, педагогічних працівників, здобувачів освіти (від 14 до 16 років), представників учнівського самоврядування). Вивчалися: система оцінювання результатів навчання здобувачів освіти (критерії: наявність системи оцінювання результатів навчання учнів, яка забезпечує справедливе, неупереджене, об'єктивне та добросовісне оцінювання); педагогічна діяльність вчителів закладу освіти (критерії: дотримання принципів академічної доброчесності при організації педагогічної діяльності); управлінські процеси закладу освіти (критерії: побудова відносин довіри, прозорості та дотримання етичних стандартів) [2, с. 49–50].

Слід зауважити, що анкети для опитування учасників освітнього процесу склалися з чотирьох частин: вступна, де пояснювалася мета проведення дослідження і зазначалося, що анкета є анонімною; демографічна, де зазначалися статеві та вікові характеристики респондентів; основна, що складалася з різної кількості запитань для кожної категорії респондентів від 2 до 8 (за змістом запитання були про факти поведінки, результати діяльності; за формою відповідей – закриті дихотомічні, поліваріативні, табличні; за сформованістю запитання – прямі; за функціями – інформаційні); завершальна, де зазначалася подяка респондентам.

Форми спостережень за проведенням навчальних занять та освітнім середовищем розроблені на основі зразків представлених в «Абетці для директора» [2], в яких наявний перелік тверджень, а відповіді у формі оцінної шкали. Вивчення документації проводилось за формою з переліком обов'язкових документів, з позначенням наявності або відсутності конкретного документа.

Через наявну загрозу життю і здоров'ю учасників освітнього процесу внаслідок збройної агресії російської федерації, згідно з «Інструктивно-методичними рекомендаціями щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році» [4], освітній процес в закладі організований з використанням дистанційних технологій, тому всі анкети та форми спостереження були імпортовані у Google-форми. Анкети розсилалися через Viber чати та на електронні пошти батьків, здобувачів освіти, педагогів. Кожна Google-форма супроводжувалась рекомендаційним повідомленням, в якому наголошувалася важливість та цінність відповідей респондента, конкретизувалася мета опитування з гарантією анонімності відповідей, а також чіткою інструкцією. Самоаналіз директора та заступників проводився шляхом заповнення відповідних анкет, які теж були імпортовані в Google-форму. Результати опитування та самоаналізу збиралися та систематизувалися на Google диску для опрацювання. Отриману інформацію з анкет, форм спостереження та вивчення документації було систематизовано та внесено до узагальненої таблиці критеріїв, індикаторів та інструментарію [5].

Обробка результатів дослідження показала, що обізнаність учасників освітнього процесу в питаннях академічної доброчесності та забезпечення реалізації політики академічної доброчесності знаходиться на достатньому рівні. В закладі освіти відсутнє Положення про академічну доброчесність, але наявний розділ в Положенні про внутрішню систему забезпечення якості освіти, в якому відображені принципи дотримання академічної доброчесності в освітньому процесі. Це не є порушенням, але може певним чином впливати на рівень обізнаності учасників освітнього процесу з питань академічної доброчесності. Адміністрація закладу не передбачає проведення інформаційних, освітніх заходів, спрямованих на

формування негативного ставлення до корупції для педагогічних працівників та батьків, а лише спрямовує свою діяльність на відвідування тематичних курсів та методичних івентів педагогічними працівниками. Своєю чергою і педагогічні працівники недостатньо уваги приділяють додатковому роз'ясненню здобувачам освіти принципів академічної доброчесності та не завжди готові показати на власному прикладі її дотримання у професійній діяльності.

Таким чином, дослідження на конкретному закладі показало, що реалізація політики академічної доброчесності потребує постійного дослідження та вдосконалення.

Список використаних джерел

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
2. Бобровський М. В., Горбачов С. І., Заплотинська О. О., Ліннік О. О. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ, Державна служба якості освіти, 2021. 350 с.
3. Добко Т. В., Турчиновський В. Р. Академічна культура та доброчесність як соціальний капітал сучасного університету. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ, 2016. С. 37–50.
4. Про інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів/інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році: лист МОН України від 19.08.2022 р. № 1/9530-22. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/87596/ (дата звернення 23.09.2023).
5. Про забезпечення проведення інституційних аудитів закладів загальної середньої освіти : наказ Державної служби якості освіти України від 29.03.2021 р. № 01-11/25 (в редакції наказу Державної служби якості освіти України від 08.09.2021 р. № 01-11/58). URL: <https://sqe.gov.ua/law/nakaz-derzhavnoi-sluzhbi-yakosti-osviti-64/> (дата звернення 20.09.2023).

Науковий керівник: Воронова Світлана Віталіївна, кандидат педагогічних наук, завідувачка науково-методичної лабораторії управлінської діяльності та забезпечення якості освіти, старший викладач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

Svitlana Burachkovska

Graduate of higher education with master's degree
Odessa Regional Academy of In-Service Education
Odesa, Ukraine

ACADEMIC INTEGRITY IN AN INSTITUTION OF GENERAL SECONDARY EDUCATION: RESEARCH ALGORITHM

Keywords: academic integrity, empirical research, questionnaires, observations.

Гук Надія Миколаївна

здобувач вищої освіти ступеня магістр

КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

м. Одеса, Україна

РОЗРОБКА СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Ключові слова: стратегія, стратегія розвитку, стратегія розвитку закладу загальної середньої освіти.

Однією з вимог змін в системі освіти стала розробка та реалізація стратегії розвитку закладу загальної середньої освіти (ЗЗСО). Розробка стратегії розвитку ЗЗСО передбачає детальне вивчення її організаційно-педагогічних аспектів та включає поетапність, покроковий алгоритм дій планування, аналіз та моніторинг виконання, очікувані результати від кожного етапу.

На поетапності створення й впровадження в дію стратегії розвитку ЗЗСО наголошують М. Бобровський, С. Горбачов, О. Заплотинська, О. Ліннік в рамках розбудови ВСЗЯО [1]. Опорою для формування в громаді такої стратегії є поради О. Терент'євої [4]. Основи розробки стратегії розвитку ЗЗСО розглядає авторський колектив (А. Аносова, О. Іваць, А. Калінін, О. Петрушкова та ін.) методичного посібника «Розвиток закладу загальної середньої освіти в умовах децентралізації» [3]. Узагальнення напрацювань зазначених авторів дозволило виокремити етапи розробки стратегії розвитку ЗЗСО: перший (підготовчий), другий (аналіз), третій (планування), четвертий (впровадження), п'ятий (моніторинг), шостий (оцінювання). Кожен етап передбачає покрокову систему роботи над створенням стратегії розвитку ЗЗСО та чітко означені результати її реалізації.

На підготовчому етапі вивчається нормативне підґрунтя розробки стратегії розвитку ЗЗСО, створюється робоча група, видається наказ про її створення, комплектується робочий план, організовується інформаційна компанія, на сайті ЗЗСО розміщується розділ «Стратегія розвитку ЗЗСО».

Слід акцентувати, що стратегія розвитку ЗЗСО не є одноосібним рішенням керівника закладу чи його засновника. Це єднальний документ між усіма учасниками освітнього процесу. До планування та реалізації стратегії мають відношення засновник закладу, його керівник, педагогічний колектив, піклувальна рада, учнівське самоврядування, зовнішні стейкхолдери, де кожен учасник має свої чіткі регламентовані функції. Тому, наступним кроком є створення робочої групи, склад якої затверджується наказом керівника ЗЗСО. До її складу залучаються:

зацікавлені педагоги закладу, які знають його можливості та перспективи; заступники директора, як лідери колективу; учасники учнівського самоврядування; батьки здобувачів освіти, уповноважені особи від засновника, зовнішні стейкхолдери та депутати громади задля формування всебічного бачення майбутнього ЗЗСО [1].

Результатами першого етапу роботи над розробкою стратегії розвитку ЗЗСО є: план із погодженими строками реалізації кроків розробки стратегії, наказ про створення робочої групи, список учасників робочої групи, створений розділ на офіційному сайті ЗЗСО «Стратегія розвитку ЗЗСО».

Другий етап включає стратегічний аналіз, наприклад, збір даних про кількісний, якісний та гендерний склад здобувачів освіти та педколективу, анкетування здобувачів освіти, батьків та педагогів; самооцінювання закладу; SWOT-аналіз, для визначення орієнтирів розвитку через призму зіставлення зовнішнього середовища та внутрішнього потенціалу закладу. SWOT-аналіз проводиться за чотирма напрямками: освітнє середовище, система оцінювання здобувачів освіти, педагогічна діяльність та управлінські процеси [1].

Результатами другого етапу роботи є: розроблені анкети для проведення опитування, Excel-таблиця з результатами збору аналітичного матеріалу, узагальнений SWOT-аналіз.

Третій етап (планування) розробки стратегії розвитку ЗЗСО передбачає визначення її складових: цінностей, місії, візії; структури цілей, яка включає стратегічні, операційні цілі, завдання. Робоча група формує проєкт Стратегії розвитку ЗЗСО для подальшого обговорення її змісту стейкхолдерами, схвалення педагогічною радою та затвердження засновником закладу освіти. Після проходження даного документа усіх етапів затвердження, він впроваджується у практику наказом директора ЗЗСО.

Результатом даного етапу є: визначені цінності, місія, візія, стратегічні та операційні цілі, завдання розвитку ЗЗСО, розроблений проєкт Стратегії розвитку ЗЗСО, затверджена Стратегія розвитку ЗЗСО.

Четвертий етап розробки стратегії розвитку ЗЗСО передбачає формування плану впровадження, переліку проєктів розвитку, розробку системи моніторингу, реалізацію положень Стратегії. Результатами даного етапу є: сформовані проєктні команди з-поміж учасників освітнього процесу, моніторингові групи учасників освітнього процесу та стейкхолдерів; реалізовані проєкти розвитку відповідно до Плану впровадження Стратегії розвитку ЗЗСО на поточний рік; здійснено поточне самооцінювання та коригування процесу реалізації проєктів розвитку; інформування про перебіг їх реалізації громадськості.

П'ятий етап (моніторинг) розробки Стратегії розвитку ЗЗСО передбачає вивчення індикаторів, оцінку досягнень, актуалізацію Стратегії та надає можливість поетапно контролювати виконання її впровадження, оцінити ефективність реалізації. Етап моніторингу включає щорічний аналіз реалізації Стратегії, за необхідності коригування та подання щорічного звіту керівником закладу про реалізацію Стратегії на загальних зборах колективу.

Результатами даного етапу є: здійснення моніторинговою групою оцінювання процесу реалізації Стратегії розвитку ЗЗСО, інформування про перебіг реалізації проєктів розвитку учасників освітнього процесу, громади на офіційному сайті ЗЗСО.

Під час реалізації шостого етапу (оцінювання) з'ясовуються результати впливу Стратегії на розвиток ЗЗСО, відбувається оцінка результатів та врахування їх у наступному планувальному циклі. Моніторинговою групою розробляється шкала оцінювання результату стратегічних дій, здійснюється оцінка та формуються висновки, які мають бути оформлені та оприлюднені. Відповідно до результатів окреслюються рекомендації керівнику для подальшого їх врахування. Організовується звітна конференція, на яку запрошуються усі зацікавлені сторони, а керівник ЗЗСО звітує про результати роботи.

Результатами даного етапу є: проведене моніторинговою групою оцінювання результатів реалізації проєктів розвитку, вироблені висновки та рекомендації, підготовлені до презентації результати реалізації проєктів розвитку, проведена конференція колективу закладу освіти, оприлюднений на офіційному сайті ЗЗСО звіт про реалізацію Стратегії розвитку ЗЗСО.

Наскрізними лініями всіх етапів є комунікація, інформування та партисипація, оскільки розробка й реалізація Стратегії передбачають співпрацю усіх зацікавлених і залучених учасників, яка є основою педагогіки партнерства. Інформування на всіх етапах розробки й реалізації Стратегії та оприлюднення її на сайті ЗЗСО є відкритим і доступним для всіх зацікавлених сторін [2]. Партисипація зумовлює включення до процесу розробки й реалізації Стратегії педагогічних працівників, здобувачів освіти, батьків, громадськості під час якого вони навчаються демократичних стосунків, використовують своє право вносити додаткові ідеї та реалізовувати особисте бачення та власні думки [5].

Виходячи з вищезазначеного, розгляд організаційно-педагогічного аспекту розробки стратегії розвитку ЗЗСО надав можливість детально висвітлити поетапність роботи, вивчити її нормативно-правове підґрунтя, визначити покрокові дії планування та сформувати узагальнений алгоритм розробки Стратегії розвитку ЗЗСО. Від успішного проєктування Стратегії розвитку ЗЗСО залежить якість надання освітніх послуг та результати досягнень здобувачів освіти, усе подальше функціонування закладу та його технічне оснащення.

Список використаних джерел

1. Бобровський М. В., Горбачов С. І., Заплотинська О. О., Лінник О. О. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ, Державна служба якості освіти, 2021. 350 с.
2. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 р. № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення 28.09.2023).
3. Розвиток закладу загальної середньої освіти в умовах децентралізації: метод. посіб. для викладачів інститутів післядипломної педагогічної освіти / за заг. ред. А. В. Аносової. Київ, 2022. 146 с. URL: <https://znayshov.com/FR/17857/755.pdf> (дата звернення 29.09.2023).

4. Терент'єва О. Розробляємо стратегію розвитку освіти в територіальній громаді: poradnik для голів та управлінців освітою територіальних громад / за заг. ред. Протасової Н., Полторак В., Жабенко Л., Пуцовой А. Київ: Швейцарсько-український проєкт DECIDE – «Децентралізація для розвитку демократичної освіти», 2021. 64 с.
5. Штанге В., Гриньова М., Тавшавадзе Ц., Попова А. Партисипація дітей і молоді: міжнародний досвід та практичні рішення: метод. посіб. для роботи з дітьми і молоддю. Берлін: Спілка DRA e. V, 2020. 198 с.

Науковий керівник: Воронова Світлана Віталіївна, кандидат педагогічних наук, завідувачка науково-методичної лабораторії управлінської діяльності та забезпечення якості освіти, старший викладач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

Nadiia Huk

Graduate of higher education with master's degree
Odessa Regional Academy of In-Service Education
Odesa, Ukraine

DEVELOPMENT OF THE DEVELOPMENT STRATEGY OF THE GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTION: ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL ASPECT

Keywords: strategy, development strategy, development strategy of a general secondary education institution.

Карнабед Ольга Юріївна

здобувач вищої освіти ступеня магістр
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
м. Одеса, Україна

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Ключові слова: професійна культура, управління, заклад середньої освіти, педагог.

Розвиток педагогічної культури вчителів – тривалий і безперервний процес. Він починається з профорієнтаційної роботи в період навчання в школі на допрофесійному етапі, потім удосконалюється на етапі професійної підготовки в навчальних закладах і продовжується в безперервній освіті протягом усього

професійного шляху педагога. Рушійними силами розвитку педагогічної культури особистості є задоволення професійних, соціальних, ціннісних потреб, які інтеріоризуються у стійкі професійні мотиви [2].

Нині вважається усталеною думка, що концепція цілепокладання спрямована на розв'язання актуальних проблем закладу освіти, виражає спільне бажання та забезпечує досягнення очікуваних результатів на основі програмно-цільового підходу. Багато вчених, починаючи з творця цільового менеджменту, займалися цією проблемою у своїх дослідженнях, «найвидатнішого розуму давнини» – Арістотеля, який зазначав: *«Благо за всіх обставин залежить від додержання двох умов: одна з них – правильне з'ясування завдання та кінцевої мети всякого роду діяльності, друга – відшукування всякого роду засобів, що ведуть до кінцевої мети»* [1], до сучасних дослідників – Г. Дмитренка, В. Лазарева, В. Лізинського, А.Моїсєєва, М. Поташника та ін. Науковці зазначають, що програмно-цільовий підхід як метод структурування використовується при вирішенні завдань комплексного планування та управління навчально-виховним процесом у школі, забезпечує пріоритетність основних цілей і завдань та досягнення найважливіших кінцевих результатів. Це забезпечує узгодженість цілей, термінів виконання та вказівок у рамках цілісного процесу професійного розвитку вчителів. Сутність програмно-цільового підходу полягає в досягненні стратегічних цілей через відповідні цільові програми розвитку.

Професія педагога вимагає від особистості не лише високої кваліфікації і професійних знань, але і вдосконалення власної професійної культури. Управління професійною культурою педагога є однією з важливих складових успіху в освітній сфері. Вона охоплює етичні норми, педагогічний стиль, професійну етику, інтерперсональні вміння, а також вміння адаптуватися до змін в сучасному освітньому середовищі.

1. Розвиток професійної ідентичності. Педагог повинен бути усвідомленим своєї ролі та значення учительської професії в суспільстві. Важливо відчувати відповідальність за формування молодого покоління і бути готовим навчати і виховувати, надаючи приклад для наслідування.
2. Професійний розвиток. Педагог має вдосконалювати свої знання і навички, слідкувати за інноваціями в освітній галузі та впроваджувати їх у практику навчання. Постійне самовдосконалення і навчання роблять педагога більш компетентним і ефективним.
3. Робота над власною емоційною інтелігентністю. В управлінні професійною культурою важливо враховувати емоційний стан педагога. Контроль над власними емоціями допомагає створити позитивну атмосферу в класі, взаєморозуміння з учнями та їхніми батьками.
4. Етика та професійна діяльність. Педагог повинен дотримуватися вищих етичних стандартів у своїй роботі. Це охоплює повагу до прав та гідності кожного учня, конфіденційність і об'єктивність у відносинах з учнями та колегами.
5. Розвиток міжособистісних вмінь. Педагог повинен володіти вміннями спілкування, вміти слухати і розуміти потреби учнів, створювати довіру та відкритість у відносинах. Це сприяє побудові позитивного середовища для навчання та виховання.

6. Адаптація до змін. Сучасна освіта постійно змінюється, і педагог повинен бути готовим до адаптації до нових вимог і технологій. Важливо бачити можливості у викликах, які приносить сучасний освітній процес [2; 3].

Управління професійною культурою педагога є необхідною умовою вдосконалення освітнього процесу та досягнення високих результатів навчання та виховання. Педагог, який свідомо працює над власною професійною культурою, стає справжнім лідером у своєму закладі освіти та вносить вагомий внесок у розвиток суспільства через освіту нового покоління.

Список використаних джерел

1. Гриневич Л. М. Професійна культура педагога: зміст, структура, вимоги. Київ: Освіта України. 2017. 342 с.
2. Станіславська, Т. М. Професійна культура вчителя: сутність та складові. Педагогіка і психологія, 2019. С. 95–99.
3. Шведова, Н. І. Сучасні технології управління професійною культурою вчителя. Педагогічна освіта: теорія і практика, 2018. С. 144–149.

Науковий керівник: Кравчук Оксана Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради».

Olha Karnabed

Graduate of higher education with master's degree
Odessa Regional Academy of In-Service Education
Odesa, Ukraine

MANAGEMENT OF THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL CULTURE OF A TEACHER OF A GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTION

Key words: professional culture, management, secondary education institution, teacher.

Корнієнко Ганна Валеріївна
здобувач вищої освіти ступеня магістр
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
м. Одеса, Україна

ПОЄДНАННЯ ТРАДИЦІЙНИХ ТА ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ ВИХОВАТЕЛЯ ЗДО

Ключові слова: вихователь, заклад дошкільної освіти, професійні якості, управління, традиційні методи, інноваційні методи, навчання, менторство, коучинг, онлайн навчання, дистанційні технології.

Взагалі важко переоцінити роль дошкільного віку у життєвому шляху кожної дитини. Тому якість освіти та виховання, наданих у цьому віці, мають значущий вплив на подальшу траєкторію життя людини та розкриття її інтелектуального потенціалу. Вихователь закладу дошкільної освіти є однією з ключових постатей у цьому процесі. Він відіграє важливу роль у формуванні першоначальних життєвих навичок, цінностей, етичних та естетичних принципів та загального розвитку дітей. Тому підвищення якості освітнього процесу обумовлює необхідність здійснення ефективного управління розвитком професійних якостей вихователів. На наш погляд поєднання традиційних та інноваційних методів управління надає можливості зробити цей процес найбільш досконалим та результативним.

Аналіз перспектив впровадження компетентнісного підходу у зміст освіти України та актуалізація проблематики доцільності такого підходу показана у роботі [1]. На загальному рівні можливо визначити, що традиційні методи управління розвитком професійних якостей вихователя закладу дошкільної освіти базуються на встановлених стандартах та нормах, які визначають основні вимоги до їх фахового рівня. Це стосується перш за все стандартизації професійних вимог та суттєвого визначення конкретних стандартів підготовки вихователів, що забезпечує відповідність їхньої роботи визначеним стандартам якості.

Важливе значення має ефективне використання систем оцінювання та моніторингу професійних якостей. Завдяки чому можливо вчасно виявляти слабкі сторони в роботі вихователів та їх вдосконалювати шляхом системної управлінської та педагогічної роботи, запобігаючи ймовірності виникнення проблемних ситуацій. Особливе значення має процес поширення методичних матеріалів та інструкцій, які містять конкретні детальні рекомендації щодо організації та провадження освітнього процесу. Такий підхід також сприяє сутнісному вдосконаленню роботи вихователів.

Загальний комплекс проблем системного професійного зростання фахівців та обґрунтування необхідності використання інноваційних підходів освіти ставиться у роботі [2]. Зокрема це стосується впровадження практик менторства та коучингу, які дозволяють вихователям отримувати підтримку та консультації від більш досвідчених колег. Таким чином прискорюється їх професійний ріст та вдосконаленню навичок. Використання сучасних технологій навчання онлайн дозволяє вихователям отримувати доступ до найбільш актуальних для них

навчальних матеріалів та брати участь у віддалених тренінгах та навчальних курсах, що створює можливості оновлення своїх знань та навичок.

Крім того, у сучасних умовах особливого значення набуває сприяння спільній роботі та обміну досвідом між різними вихователями. Так суттєво підвищується ймовірність виникнення нових ідей та підвищення професійної майстерності. Це може бути здійснено у процесі колективних нарад та обговорення тематичних кейсів.

Важливим елементом сучасної освітньої дійсності є практика сприяння розвитку автономності та саморегуляції вихователів. Це спрямовано на активізацію їх внутрішньому розвитку та умінню адаптувати свою роботу до конкретних потреб та можливостей дітей. Важливе значення на шляху поєднання традиційних та інноваційних методів виховання дітей має розробка та впровадження комплексних навчальних програм, поєднуючих традиційні методи з інноваційними. Також це стосується адаптації методик та підходів до конкретного соціокультурного де працює заклад дошкільної освіти. Крім того, можливо використовувати практику створення груп вихователів, які спільно працюють над своїм професійним зростанням, обмінюючись ідеями та найкращими напрацюваннями, що створює атмосферу взаємопідтримки та навчання.

В цілому можливо підкреслити, що комплексне підвищення рівнів розвитку професійних якостей вихователя закладу дошкільної освіти, поєднуючи традиційні та інноваційні методи, є важливим завданням для забезпечення якісного освітнього процесу для дітей дошкільного віку, сприятиме покращенню якості дошкільної освіти та формуванню гармонійно розвиненої особистості дошкільника.

Список використаних джерел

1. Овчарук О. Перспективи впровадження компетентнісного підходу у зміст освіти в Україні. *Педагогічна думка*. 2004. № 3. С. 3–7.
2. Олійник В. В., Даниленко Л. І. Професійне зростання педагогічних працівників: організаційно – педагогічний аспект. *Методист*. 2003. № 3. С. 2–5.

Науковий керівник: Костенко Ростислав Валерійович, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

Anna Kornienko

Graduate of higher education with master's degree
Odessa Regional Academy of In-Service Education
Odesa, Ukraine

**INTEGRATION OF TRADITIONAL AND INNOVATIVE METHODS IN
MANAGING THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL QUALITIES
OF A PRESCHOOL TEACHER**

Keywords: preschool teacher, early childhood education institution, professional qualities, management, traditional methods, innovative methods, education, mentoring, coaching, online learning, distance technologies.

Круглянюк Вікторія Петрівна

здобувач вищої освіти ступеня магістр

КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

м. Одеса, Україна

УПРАВЛІНСЬКІ ПРОЦЕСИ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ

Ключові слова: управлінські процеси, заклад загальної середньої освіти, самооцінювання, якість освіти.

Заклади освіти (ЗО) України в умовах сьогодення вимагають надсучасних управлінських точок зору до організації дієвої діяльності, більш гнучкого, результативного й динамічного управління, фахового й миттєвого реагування на звернення будь-якого члена громади.

У чому полягає результативна діяльність закладу загальної середньої освіти (ЗЗСО)? Насамперед у спроможності здійснювати численні управлінські процеси, мета яких – досягнення поставлених цілей за допомогою схвалених і втілених управлінських рішень та дій. Цілеспрямована реорганізація управлінських процесів немислима без ґрунтовного їхнього аналізу. Вивчення їх стану дозволяє отримати вірогідну картину розвитку освітньої установи за чималою кількістю параметрів. Тому і виникає потреба продиктована часом у постійному відстеженні дій адміністрації установи та оцінці якості управлінських справ в ЗЗСО. Адже те, що відстежується, те і розвивається.

Побачити й оцінити глибинність стану управлінських процесів, як показує практичний досвід, можливо за наявності внутрішньої моделі самооцінювання, що передбачає збір інформації з численних джерел, її аналіз, узагальнення та оцінку. Водночас отримання комплексної реалістичної інформації – не є кінцевою метою, а лише кроком до внесення стратегічних змін.

З метою аналізу стану управлінських процесів та з наступним окресленням шляхів щодо їх покращення було проведено дослідження на базі Овідіюпольського ЗЗСО імені Т. Шевченка Овідіюпольської селищної ради. Загальна кількість респондентів становила 390 осіб.

Відповідно до мети дослідження, була обрана «Методика оцінювання управлінських та освітніх процесів ЗЗСО під час інституційного аудиту» [2] як новітня процедура контролю й могутній інструмент пошуку нових перспектив покращення тих чи інших аспектів діяльності ЗЗСО (в тому числі управлінських процесів). Її структура містить опис вимог/правил, індикаторів, інструментарію, алгоритм дій, кількісний розподіл критеріїв, рівнів оцінювання, методи збору даних

та узагальнену таблицю індикаторів, критеріїв й інструментарію щодо оцінювання стану управлінських процесів в ЗЗСО. До того ж напрями, вимоги/правила, методи збору інформації, індикатори та критерії, що дозволяють провести оцінювання управлінських справ, окреслені у «Порядку проведення інституційного аудиту ЗЗСО» [1] та практикуються під час його здійснення. Тобто, це підкреслює доцільність застосування даного підходу та наявну базу інструментарію під час дослідження та синхронізується з системою оцінювання, яка використовується під час інституційного аудиту.

Для аналізу та оцінки даних було обрано такі методи дослідження: вивчення документації, спостереження (за освітнім середовищем, моніторинг вебсайту та інших ресурсів закладу), опитування (опитування керівника закладу, анкетування здобувачів освіти та їх батьків, педагогів, інтерв'ю з керівником закладу, заступником керівника, соціальним педагогом, практичним психологом, представником учнівського самоврядування). Застосування даних методів мало на меті отримати релевантну інформацію для різнобічного дослідження, а також для неупередженого оцінювання стану управлінських процесів.

Збір та фіксація інформації проводилися за допомогою цифрових технологій шляхом внесення відповідей в онлайн форми в середовищі Google-форми за допомогою інструментарію розробленого Державною службою якості освіти України [2]. Маючи якісний набір інструментів збору інформації, надалі відбувалося дотримання чіткої процедури застосування. Надалі отриману інформацію було систематизовано та внесено в Узагальнену таблицю критеріїв, індикаторів та інструментарію [2] з метою аналізу стану перебігу управлінських процесів.

Відповідно до вищезазначеної Методики в першу чергу було знайдено значення індикаторів, на їхній основі – критеріїв, а потім і оцінено вимоги. Маючи оцінені вимоги надалі було оцінено весь напрям «Управлінські процеси ЗЗСО».

Зазначимо, для знаходження значення індикаторів було використано інформацію з таблиці «Орієнтовні рівні якості освітніх та управлінських процесів для самооцінювання ЗЗСО» [2], в основі якої закладено певні вербальні шаблони та рівні оцінювання (високий, достатній, вимагає покращення, низький рівень). За більшістю збігів з вербальним шаблоном по кожному критерію, було визначено рівень вимоги/правила. Оцінювання управлінських процесів здійснювалося не тільки якісно, але й кількісно через знаходження середньоарифметичного значення завдяки отриманим оцінкам за кожною вимогою/правилом. Встановлені у балах рівні вимог/правил напряму «Управлінські процеси ЗЗСО» були зафіксовані у Звіті [2]. Наступним кроком було внесення даних до форми Висновку [2], де вказувався рівень кожної із вимог/правил та описано досягнення освітньої установи.

У ситуації аналізу стану управлінських процесів в ЗЗСО вирішальне місце мало отримання результатів емпіричного дослідження. Так, в ході дослідження було визначено як ряд позитивних, так і негативних позицій стосовно їх стану.

Оцінюючи вимогу 4.1 «Наявність стратегії розвитку та системи планування діяльності закладу, моніторинг виконання поставлених цілей і завдань» виявлено: стан роботи з затвердження стратегічного розвитку ЗО, аналіз річного плану та

внесення за необхідності до нього правок, здійснення регулярного самооцінювання діяльності закладу, залучення учасників освітнього процесу (ОП) до самооцінювання управлінських процесів, є такими, що збігається з вимогами високого рівня. Водночас потребує покращення стан залучення учасників ОП до розробки документів, зокрема і річного плану.

Окремі питання у вимозі 4.2 «Формування відносин довіри, прозорості, дотримання етичних норм» потребують покращення, зокрема незадоволеність часткою здобувачів освіти психологічним станом в установі, доступністю до комунікації з керівництвом та незнання про можливість особистого звернення до нього, відвідування офіційного вебсайту ЗО батьками.

Під час оцінювання вимоги 4.3 «Ефективність кадрової політики та забезпечення можливостей для професійного розвитку педагогічних працівників», з'ясовано, що з вимогами високого рівня збігається стан діяльності організації зі створення сприятливих умов, які мотивують педагогів до самовдосконалення та фахового й особистісного поступу.

У вимозі 4.4 «Організація освітнього процесу на засадах людиноцентризму, прийняття управлінських рішень на основі конструктивної співпраці учасників освітнього процесу, взаємодії закладу освіти з місцевою громадою» вимогам високого рівня відповідає співпраця громадського самоврядування (мається на увазі громадські організації усередині ЗО) в ухваленні резолюцій стосовно функціонування ЗО, обрання різноманітних форм організації ОП, гарантування умов для здобувачів освіти з втілення індивідуальних освітніх траєкторій. Втім потребує покращення питання правильного розподілу навчальної завантаженості у розкладі занять, враховуючи вік здобувачів освіти.

Оцінювання вимоги 4.5 «Формування та забезпечення реалізації політики академічної доброчесності» дозволило констатувати, що освітня установа і педагогічна рада на високому рівні спомагають забезпеченню академічної доброчесності в ЗО. Однак ситуація поінформованості батьків відносно додержання академічної доброчесності узгоджується з вимогами рівня, що потребує обов'язкового покращення.

На достатньому рівні здійснюється робота з усіх інших позицій по кожному напрямку. За результатами дослідження кожна із п'яти вимог відповідає достатньому рівню. Відтак напрям «Управлінські процеси» оцінено на достатньому рівні.

Отже, аналіз стану управлінських процесів в ЗЗСО має чималу вагу в системі управління освітньою установою. Відстежувати та надавати оцінку управлінським справам – сталий процес для будь-якого керівника ЗО, що налічує ряд особливостей його проведення. Обраний підхід спрямований на економію зусиль та часу, як педагогів, так і керівництва закладу, й отримання вірогідної інформації про стан управлінських процесів. Встановлені проблемні позиції потребують вирішення або вдосконалення через розроблення рекомендацій керівникам стосовно модернізації управлінських процесів в ЗЗСО.

Список використаних джерел

1. Порядок проведення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти : наказ МОН України від 30.04.2021р. №493. URL:

https://sqe.gov.ua/wpcontent/uploads/2021/07/Poryadok_instituciynogo_auditu_ZSO_red_2021.pdf (дата звернення: 23.09.2023).

2. Про забезпечення проведення інституційних аудитів закладів загальної середньої освіти : наказ Державної служби якості освіти України від 29.03.2021 р. №01-11/25 (в редакції наказу Державної служби якості освіти України від 08.09.2021р. №01-11/58). URL: <https://sqe.gov.ua/law/nakaz-derzhavnoi-sluzhbi-yakosti-osviti-64/> (дата звернення 23.09.2023).

Науковий керівник: Воронова Світлана Віталіївна, кандидат педагогічних наук, завідувачка науково-методичної лабораторії управлінської діяльності та забезпечення якості освіти, старший викладач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

Viktoria Kruglyanko

Graduate of higher education with master's degree
Odessa Regional Academy of In-Service Education
Odesa, Ukraine

ADMINISTRATIVE PROCESSES IN AN INSTITUTION OF GENERAL SECONDARY EDUCATION: FEATURES OF THE ANALYSIS

Keywords: management processes, general secondary education institution, self-assessment, quality of education.

Цюрко Тетяна Олегівна

здобувач вищої освіти ступеня магістр
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»
м. Одеса, Україна

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Ключові слова: організаційна компетентність, заклад дошкільної освіти, вихователь, освіта, управління.

У сучасному світі заклади дошкільної освіти є важливим елементом соціально-педагогічного простору, оскільки вони відіграють ключову роль у підготовці дітей до навчання в закладах загальної середньої освіти і розвитку їхньої особистості.

Зростаючі вимоги до якості освіти, розширення функціоналу закладів дошкільної освіти, підвищення соціальної відповідальності вихователів перед суспільством та сім'єю, необхідність адаптації до сучасних педагогічних та

психологічних викликів – це лише деякі з факторів, що зробили проблему управління розвитком організаційної компетентності вихователів актуальною та важливою для наукового дослідження.

Дошкільна освіта визнається ключовим періодом у формуванні основних компетентностей дітей, та забезпечення високого рівня якості навчання та виховання у цьому віковому періоді має далекосяжний вплив на подальший успіх учнів у навчанні. Тому дослідження та вдосконалення процесу управління розвитком компетентностей вихователів є актуальною проблемою сучасної педагогіки та освітньої практики.

Додатково, становлення цифрового суспільства та зміна підходів до навчання у віртуальному середовищі ставлять нові виклики перед вихователями закладів дошкільної освіти, що потребують удосконалення їхніх компетентностей. Тому, дослідження та розробка стратегій управління розвитком організаційної компетентності вихователів є актуальним завданням для сучасних освітніх установ та науковців у галузі педагогіки і управління освітою.

Управління розвитком в освітній галузі передбачає системний підхід до управління закладами освіти. Це включає в себе визначення стратегій, мети, завдань, а також вибір оптимальних методів та інструментів для досягнення цих цілей.

Організаційна компетентність вихователів закладів дошкільної освіти передбачає наявність у них необхідних знань, навичок та професійних якостей, які допомагають ефективно організовувати та керувати процесами в закладах дошкільної освіти. Це може включати в себе вміння працювати з дітьми, співпрацювати з батьками, адаптуватися до нових методик та стандартів, а також ефективно взаємодіяти зі співробітниками.

Вихователі закладів дошкільної освіти створюють умови для розвитку особистості дітей, тому їхні професійні компетентності мають велике значення для якості дошкільної освіти. Таким чином, обґрунтування сутності цих понять є важливим етапом у дослідженні управління розвитком організаційної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти.

Однією із важливих актуальних тенденцій є впровадження інформаційних технологій та цифрових засобів навчання в дошкільну освіту. Це створює нові виклики для вихователів, які повинні володіти цифровою грамотністю та вміти використовувати ці технології для покращення освітнього процесу та виховання дітей. Отже, поняття «організаційна компетентність» також включає в себе цифрову компетентність вихователів.

Крім того, зростаючий інтерес до різноманітних педагогічних підходів, таких як інклюзивна освіта, педагогіка Монтесорі, розумна освіта тощо, вимагає від вихователів гнучкості та готовності адаптувати свою роботу під конкретний педагогічний контекст.

Отже, сутність основних понять дослідження у контексті сучасної освіти включає в себе розгляд не лише традиційних аспектів управління та організаційної компетентності, але й їхні адаптації до нових реалій і викликів, що виникають у сучасному освітньому середовищі.

Організаційна компетентність вихователів закладів дошкільної освіти являє собою складний і багатокомпонентний конструкт, що охоплює низку ключових аспектів. Перш за все, це вміння ефективно планувати та організовувати освітній

процес у закладі дошкільної освіти. Важливо враховувати індивідуальні потреби та особливості кожної дитини, а також створювати стимулююче та безпечне середовище для їхнього розвитку.

Організаційна компетентність також включає в себе уміння аналізувати та вибирати оптимальні педагогічні методи та підходи для досягнення навчальних та виховних цілей. Це означає, що вихователі повинні бути здатні оцінювати результати своєї роботи і вносити корективи в освітній процес за необхідності.

Крім того, організаційна компетентність передбачає розвинуті комунікаційні навички та здатність до ефективної співпраці з батьками дітей та співробітниками закладу. Це дозволяє створювати партнерські відносини та забезпечувати взаємодію між всіма учасниками освітнього процесу.

Також важливою частиною організаційної компетентності є здатність до саморозвитку та адаптації до нових вимог та технологій у сфері дошкільної освіти. Це передбачає постійне вивчення нових педагогічних підходів, актуальних методик та наукових досліджень.

Ефективне управління розвитком організаційної компетентності вихователів включає в себе застосування різноманітних методів та підходів. Один із них – це проведення систематичних професійних тренінгів та навчання, спрямованих на підвищення фахового рівня та оновлення знань та навичок вихователів. Такі навчальні заходи можуть включати в себе семінари, воркшопи, взаємні обміни досвідом та інші форми навчання.

Крім того, важливо встановити систему менторства, де досвідчені вихователі можуть допомагати молодшим у їхньому професійному розвитку. Такий підхід сприяє передачі знань та досвіду від одного покоління вихователів до іншого.

Оцінка та звітність щодо рівня компетентності вихователів також є важливою складовою системи управління розвитком. Вона дозволяє визначити потреби у подальшому навчанні та розвитку та спрямовувати зусилля на їх задоволення.

У підсумку, обговорені аспекти управління розвитком організаційної компетентності вихователів дошкільної освіти вказують на її складність та важливість. Ця компетентність включає в себе різноманітні аспекти, від педагогічних навичок до комунікаційних та адаптаційних здібностей.

Застосування різноманітних методів управління, таких як навчання, менторство, система оцінки та звітності, сприяє підвищенню рівня компетентності вихователів. Важливо також постійно адаптуватися до сучасних вимог та технологій у галузі дошкільної освіти.

Завданням управління розвитком організаційної компетентності є підвищення якості дошкільної освіти та забезпечення належного розвитку дітей, що визнається важливим завданням сучасного освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Про дошкільну освіту : Закон України від 11 лип. 2001 р. № 2628-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (дата звернення: 29.09.2023).

2. Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти» : наказ М-ва економіки України від 19 жовт. 2021 р. № 755-21.

Науковий керівник: Костенко Ростислав Валерійович, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

Tetyana Tsyurko

Graduate of higher education with master's degree
Odessa Regional Academy of In-Service Education
Odesa, Ukraine

MANAGEMENT OF ORGANIZATIONAL COMPETENCE DEVELOPMENT FOR PRESCHOOL EDUCATORS

Keywords: organizational competence, preschool institution, educator, education, management.

Ястребова Наталя Віталіївна

здобувач вищої освіти ступеня магістр

КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

м. Одеса, Україна

<https://orcid.org/0009-0007-2716-3116>

ДІАГНОСТИКА РІВНЯ РОЗВИТКУ ДЕМОКРАТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Ключові слова: демократичні цінності, учасники освітнього процесу, стандарт, рівень.

Сучасне українське суспільство стало більш інтегрованим та відкритим. За таких умов, стратегічною задачею керівника закладу загальної середньої освіти стає залучення всіх учасників освітнього процесу до демократичної взаємодії.

Україна як і більшість країн світу визначає, що демократичні цінності є основою для розвитку компетентностей здобувачів освіти, оскільки саме вони є ключовими результатами навчання. Відтак, постає необхідність в оновленні змісту освіти. Зокрема, Концепція нової української школи пропонує оновлювати зміст освіти саме через розвиток демократичних цінностей для життя у суспільстві й державі [3]. Водночас Концепція наголошує на поглибленні автономії школи, дитиноцентризмі та партнерській взаємодії. Також, Концепція НУШ визначає однією з ключових компетентностей – громадянську, яка включає повагу до закону, дотримання прав людини та підтримку соціокультурного різноманіття [3, с. 12].

Безперечно, демократичним відносинам складно навчити лише використовуючи вивчення основ державної політики, економіки та права. Так, тренери програми підтримки освітніх реформ в Україні «Демократична школа» зазначають, що освіта для демократичного громадянства і прав людини – це навчання про права людини і демократію, для дотримання прав людини і принципів демократії та через власний досвід [1, с. 4].

Враховуючи вищезазначене, для діагностування рівня розвитку демократичних цінностей учасників освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти, нами були розроблені анкети для учнів, педагогів та батьків. В анкетуванні взяли участь понад 60 респондентів. За таких умов, для визначення рівня розвитку демократичних цінностей, нами були обрані інструменти за методикою та рекомендаціями дослідників А. Донець, М. Мельникевич-Чорної, М.Рафальської, І. Сабор та Х. Чушак [1, с. 14]. Дослідники розробили багатофункціональні інструменти демократичного розвитку та сформулювали практичні кроки для їх реалізації в школі.

Зазначимо, що для розроблення анкет, нами були обрані інструменти, до кожного з яких було підібрано стандарти та рівні (див. табл. 1) [1, с. 14–27].

Табл. 1 Інструменти, стандарти та рівні діагностування демократичних цінностей учасників освітнього процесу

Інструменти	Стандарти	Рівні
I. Демократичне середовище і демократичне врядування	1. Документи відображають принципи демократії і поваги до прав людини і їхні положення реалізуються 2. У школі функціонують органи учнівського самоврядування 3. Учителі, учні, батьки беруть участь у прийнятті рішень 4. Обмін публічною інформацією та рівний доступ до неї 5. Шкільна інфраструктура та фізичне середовище	Початковий Частковий Поглиблений Сталий
II. Освіта для демократичного громадянства і прав людини в освітньому процесі	1. У школі реалізуються проєкти та ініціативи, спрямовані на популяризацію принципів демократії та поваги до прав людини 2. Застосування активних проблемно-орієнтованих методів викладання 3. Можливості професійного розвитку 4. Вільний вибір	Початковий Частковий Поглиблений Сталий
III. Зв'язки, партнерство та співпраця з місцевою владою	1. У школі проводять заходи, спрямовані на вирішення проблем у громаді та підтримку громадянських інтересів 2. Школа сприяє участі учнів у житті громади	Початковий Частковий Поглиблений Сталий

Таким чином, аналізуючи результати «Анкети для учня/учениці» та «Анкети для учнів. Учніське самоврядування», за першим інструментом прослідковується поглиблений рівень розвитку демократичних цінностей. Своєю чергою, аналізуючи результати відповідей другого інструменту було з'ясовано, що в закладі загальної середньої освіти проводяться бесіди про важливість дотримання академічної доброчесності і, це підтвердили 90% респондентів, з них 85% беруть участь у різних

заходах, з яких 50% роблять це за власним бажанням. Щодо результатів отриманих від відповідей за третім інструментом, ми з'ясували, що учні залучені до життя громади, проте не повною мірою усвідомлюють сенс своєї участі.

Аналізуючи результати «Анкети батьків» та «Анкети для педагогів», ми також прослідкували поглиблений рівень розвитку демократичних цінностей.

Отже, результати діагностування дозволили зробити висновок, що розвиток демократичних цінностей учасників освітнього процесу закладу загальної середньої освіти знаходиться на поглибленому рівні. Зауважимо, що для перспективи утвердження сталих рівнів розвитку демократичних цінностей у закладі загальної середньої освіти, доцільно залучати всіх учасників освітнього процесу до демократичної співпраці у всіх сферах шкільного життя. Також, наголосимо, що партнерська взаємодія сприяє активному розвитку демократичних цінностей учнів, педагогів і батьків.

Насамкінець, зазначаємо, що сталий рівень розвитку демократичних цінностей учасників освітнього процесу закладу загальної середньої освіти та усвідомлення важливості своєї ролі кожним з них, безумовно впливають на якість та ефективність навчання.

Список використаних джерел

1. Демократична школа : практ. посіб. / М. Рафальська та ін. Європейський центр імені Вергеланда, 2019. 36 с.
2. Калюжна Н., Стецюк І. Інструменти впровадження громадянської освіти у демократичній школі : навч.-метод. посіб. Вінниця, 2021. 220 с.
3. Концепція «Нова українська школа». (2016). URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/uasch2016/konczepczya.html> (дата звернення: 10.09.2023).

Науковий керівник: Стрельбицька Світлана Михайлівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

Natalia Yastrebova

Graduate of higher education with master's degree
Odessa Regional Academy of In-Service Education
Odesa, Ukraine

DIAGNOSTICS OF THE LEVEL OF DEVELOPMENT OF DEMOCRATIC VALUES OF PARTICIPANTS IN THE EDUCATIONAL PROCESS

Keywords: democratic values, participants in the educational process, standard, level.